

Ulla Ekblad

Sinä + Minä = Me

Opas Malmin lastenkotiin muuttavalle nuorelle

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Sosionomi

Sosiaalialan koulutusohjelma

Opinnäytetyö

28.10.2013

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Ekblad Ulla Sinä + Minä = Me Opas Malmin Lastenkotiin muuttavalle nuorelle 34sivua + 4 liitettä 28.10.2013
Tutkinto	Sosionomi
Koulutusohjelma	Sosiaalialan koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Sosiaaliala
Ohjaaja(t)	Lehtori Arto Salonen Lehtori Riikka Konttinen
<p>Haastavampia hetkiä nuorelle sijaishuollossa ovat siirtymätilanteet, kuten lastenkotiin muuttaminen. Tällöin on tärkeää että hän tuntee tulevansa kuulluksi ja että häntä huomioidaan muutosten keskellä. Nuoret ovat oman arkensa asiantuntijoita ja omaavat suuren kokemukseen pääoman sijaishuollon asiakuudesta.</p> <p>Opinnäytetyössä Malmin lastenkodissa asuvat nuoret työstivät arjen oppaan lastenkotiin muuttavalle nuorelle hyödyntäen kokemus asiantuntijuuttaan. Tarkoituksena oli työstää opas lastenkotiin muuttavalle nuorelle arjen sujumisesta ja lastenkodissa asumiseen liittyvistä asioista, jotta hänen kotiutuminen ja arjen kohtaaminen lastenkodissa olisi helpompaa ja helpommin ymmärrettävää.</p> <p>Ryhmän työskenteli toiminnallisia menetelmiä käyttäen ja noudattaen sosiokulttuurisen innostamisen periaatteita. Sosiokulttuurisessa innostamisessa ihmiset osallistuvat ryhmänsä ongelman määrittelyyn, tavoitteiden asettamiseen ja toiminnan suunnitteluun ja lopputuloksen arviointiin. Toiminta tapahtuu ihmisten arjessa ja on aina osallistavaa. Ryhmään kuuluneet nuoret saivat kokemuksen siitä, että he voivat vaikuttaa asioihin ja että heitä kuunnellaan ja että heidän mielipiteillään on merkitystä. Heidän vuorovaikutus ja ryhmätyöskentely taidot lisääntyivät. Nuoret onnistuivat suunnittelemaan ja kirjoittamaan oppaan lastenkotiin muuttavalle nuorelle. Opas otetaan käyttöön Malmin lastenkodissa.</p> <p>Sijaishuollossa tulee lisätä nuorten ja aikuisten vuoropuhelua. Sosiokulttuurinen innostaminen toimii hyvänä alustana toiminnalle jossa tavoitellaan osallistujien kesken samanarvoisuutta ja tasavertaisuutta. Nuoren kokemus siitä, että hän voi vaikuttaa asioihin lisää hänen rohkeutta ja aktiivisuutta ottaa kantaa asioihin tulevaisuudessa, niin koti kuin yhteiskunnallisissa kysymyksissä. Nuoren vahvistunut itseluottamus omiin vaikuttamisen mahdollisuuksiin lisää yhteiskunnallista vaikuttamista.</p>	
Avainsanat	lastensuojelu, sosiokulttuurinen innostaminen, innostaja, osallisuus, yhteisö

Author Title Number of Pages Date	Ekblad, Ulla You + Me = Us Malmi Children's Homes Moving Guide for Young People 34 + 4 appendices Autum 2013
Degree	Bachelor of Social Services
Degree Programme	Social Services
Specialisation option	Social Services
Instructor(s)	Salonen Arto, Senior Lecturer Kontinen Riikka, Senior Lecturer
<p>Some challenging periods for young people in foster care are the periods of transition, for example moving to a children's home. In such cases, it is important to include in the experience that the child is being heard and is cared for through the moving process. Young people are already their own life experts and often have much experience in foster care.</p> <p>The thesis is about a group of such youths living in a children's home in Malmi, an area of Helsinki. They wrote a guide for future foster care children, how to deal with future everyday situations and common issues in a children's home. The foster children in this project drew from their own experiences for this guide. The purpose for this guide was to offer ideas about how to deal with the everyday life in a children's home and common issues affecting all young people entering foster care. The aim is to make understand more easily the processes of entry into a new home, to make the individuals life easier.</p> <p>This project group practiced "operational methods" in accordance to principle operations of socioanimation. This means the individuals in the group are identifying problems, setting goals and predicting different outcomes followed by assessments achieved by themselves. The project is exclusively carried out in an every-day life setting and it is always inclusive. The young people in the group experienced from the exercise that they were listened to and their opinions did matter. In fact there was a greater response to their interaction and group-work skills. This successful positive reaction to the guide resulted towards the development of a young peoples guide to foster care used at the Malmi children's home.</p> <p>In foster care, increased communication between the adults and children should be encouraged. Socio-cultural animation serves as a good platform to teach and practice both parties to fairness and equality. Those young peoples experiences, using the guide should encourage confidence and courage to take a stand in issues in the home and the community for his or her future. This in turn will strengthen their confidence and self ability further that would benefit their own social influence later.</p>	
Keywords	child welfare, socio-cultural animation, announcer, participation, community

Sisällys

1 Johdanto	1
2 Lastensuojelu	2
2.1 Lasten oikeuksien sopimus	3
2.2 Lastensuojelu laki	3
2.3 Lapsen kuuleminen ja osallisuus lastensuojelussa	4
2.4 Hoidon ja kasvatuksen kriteerit lastenkodissa	6
3 Malmin lastenkoti	7
4 Sosiokulttuurinen innostaminen	8
4.1 Sosiokulttuurinen innostaja ja persoona	11
4.2 Yhteisöllisyys ja sosiokulttuurinen innostaminen	12
4.3 Sosiokulttuurinen innostaminen käytännössä	13
5 Nuorten ryhmän teeman kehittäminen	15
5.1 Eettinen tarkastelu	16
5.2 Aiheen raportointi	17
5.3 Aikataulu	17
6 Nuorten ryhmän työskentely, tulokset ja arviointi	18
6.1 Alku aina hankalaa	18
6.2 Oma huone - oikeuksia ja velvollisuuksia	20
6.3 Oppaan sisällön muotoilu	21
6.4 Lastensuojelulain puu	23
6.5 Suomi - lastenkotisanakirja	25
6.6 Lumoutunut voimaleuseista	26

27

7 Arviointi

29

8 Pohdinta

31

Lähteet

33

Liitteet

Liite 1. Lupa suostumuslomake

Liite 2. ”Malmin pienkotien opas nuorelle” – ryhmän esittely kirje

Liite 3. Nuorten kirjallisen palautteen kysymykset

Liite 4. Sinä + Minä = Me, opas Malmin lastenkotiin muuttavalle nuorelle

1 Johdanto

Haastavampia hetkiä nuorille lastensuojelussa ovat siirtymävaiheet, kuten esim. lastenkotiin muutto. Muuton myötä nuoren elämässä tapahtuu paljon muutoksia, jotka tuovat tullessaan tuntemattomia asioita ja ihmisiä nuoren elämään. On tärkeää että nuori kokee että häntä kuunnellaan ja että häntä huomioidaan muutos vaiheessa. Tunnepiiristä, että häntä kuullaan auttaa nuorta asettumaan lastenkodin arkeen. Nuoren tunnetason kokemus siitä, että hän on turvassa auttaa häntä selviämään kriisistä, mikä aiheutuu perheestä eroamisesta.

Nuoret ovat arkensa asiantuntijoita ja omaavat suuren kokemukseen pääoman sijaishuollon asiakuudesta tavalla josta hoitohenkilökunta ei pääse osalliseksi. Viime aikoina on eri tahojen toimesta julkaistu oppaita lastensuojelun asiakkaana oleville nuorille heidän oikeuksistaan ja vaikuttamisen mahdollisuuksista. Tästä esimerkkinä on Pesäpuu ry:n ja Lastensuojelun keskusliiton julkaisema Lastensuojelun käsikirja nuorilta nuorille.

Malmin lastenkodissa syntyi ajatus, että siellä asuvat nuoret voisivat työstää arjen oppaan lastenkotiin muuttavalle nuorelle. Ryhmän nuorten arjen asiantuntijuutta hyödynnettäisiin ja nuoret saisivat kokemuksen siitä, että he voivat vaikuttaa asioihin ja että heitä kuunnellaan ja että heidän mielipiteillään on merkitystä.

Tarkoituksena olisi työstää opas lastenkotiin muuttavalle nuorelle arjen sujumisesta ja lastenkodissa asumiseen liittyvistä asioista, jotta hänen kotiutuminen ja arjen kohtaaminen lastenkodissa olisi helpompaa ja helpommin ymmärrettävissä. Tulevaisuudessa on odotettavissa että nuorten hoitajakset lyhenevät ja siksi on kiinnitettävä enemmän huomiota nuoren muuttovaiheeseen ja siihen että uusi nuori saa kaiken mahdollisen tuen mitä tarjolla on. Siirtymävaiheet lastensuojelussa ovat haastavia hetkiä lapselle. Silloin liikutaan muutoksen maaperällä ja usein lapsi elää ero kriisiä. Siirtymäkohdissa lapsi kokee luopumisen ja uudelleen aloittamisen tuottamat epävarmuuden ja surun tunteet.

Lastensuojelun sijoituksen tavoitteena on turvata lapselle hyvä ja turvallinen kasvuympäristö sekä turvallisia ihmissuhteita, jotta hän voisi keskittyä olemaan lapsi ja iloita elämästään. Siksi on tärkeää että sijoitukseen liittyvät asiat käydään läpi ja kerrotaan

lapselle hänen ikätasonsa mukaisesti. Käytännön asiat jotka liittyvät hänen arkeensa, kuten myös sijoitus päätökseen liittyvät asiat (Bardy 2009: 232- 235.)

Malmin lastenkodissa on kehitetty kasvatusvastuumallia, jossa on kuvattu ja tehty näkyväksi nuoren asiakuuden eri vaiheet Malmin lastenkodissa. Kasvatusvastuumalli toimii henkilökunnalle työn laatukäsikirjana ja ohjeistaa työn sisältöä kaikissa pienyksiköissä.

Kasvatusvastuumallissa on sijaishuollolle yleisen käytännön mukaisesti huomioitu nuoren osallisuus ja kuuleminen osaksi omahoitaja työskentelyä. Omahoitajan pyrkimys on osoittaa lapselle olevansa hänestä kiinnostunut ja että häntä kuunnellaan. Lapsen kuulemisessa hyödynnetään erilaisia menetelmiä riippuen lapsen kyvystä ilmaista itseään. Omahoitaja koostaa esimerkiksi kuukausiarvioinnin ja huolehtii siitä, että kysyy lapselta hänen oman arvioinnin menneestä kuukaudesta sekä mielipiteen omahoitajan tekemästä arvioinnista. Malmin lastenkodilla lapsi osallistuu itseään koskeviin palavereihin ikätasonsa ja kykyjensä mukaisesti.

Nuorten kuulemista arjen hoitotyössä korostetaan ja nuorta rohkaistaan osallistumaan oman elämänsä kuuluvien asioiden hoitamiseen. Malmin lastenkodissa on järjestetty ja kokeiltu erilaisia toiminnallisia menetelmiä, joiden avulla on pyritty lisäämään nuorten kuulemista ja osallisuutta heitä koskeviin asioihin.

2 Lastensuojelu

Lastensuojelu perustuu YK:n lasten oikeuksien sopimukseen sekä lastensuojelulakiin. Lastensuojelulain pyrkimyksenä on turvata lapselle asioita, jotka ovat olennaisia hänen kasvulleen. Laki määrittelee lapselle oikeuden turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun. Lastensuojelulain lisäksi lapsen oikeuksia huomioidaan myös muussa lainsäädännössä ja lapsen etua tuleekin huomioida kaikessa viranomaistoiminnassa. Lastensuojelu käsitetäänkin nykyään laajemmin koskemaan kaikkia viranomaisia ja myös kansalaisia.

Lasten hyvinvointia edistetään ja huomioidaan monilla yhteiskunnan tasoilla, ei pelkästään lastensuojelulla. Lapsen elinympäristöön liittyvillä päätöksillä on suora vaikutus lapsen hyvinvointiin. Lapsen tarvitsemien yhteiskunnan tuottamien palvelujen, kuten päivähoiton, koulun ja harrastustoiminnan saatavuus ovat tärkeässä asemassa, kun

puhutaan lapsen hyvinvoinnista. Lapselle arkiset asiat ja arjen ympäristöt ovat tärkeimpiä.

2.1 Lasten oikeuksien sopimus

Yk: n lapsen oikeuksien sopimus on Suomen valtion allekirjoittama ja täten valtion lainsäädäntöä velvoittava sopimus. Sopimus on ihmisoikeussopimus, joka koskee kaikkia alle 18- vuotiaita. Sopimuksessa määritellään lapsille kuuluvat ihmisoikeudet.

Lasten oikeuksien sopimus voidaan jakaa neljään perus periaatteeseen

1. Syrjimättömyys
2. Lapsen edun huomioiminen
3. Oikeus elämään ja kehittymiseen
4. Lapsen näkemysten kunnioittaminen

(www.unicef.fi.)

Lasten oikeuksien sopimuksessa nimetään lapselle kuuluvat oikeudet, joita valtio on luvannut suojella ja toteuttaa lainsäädännöllään. Nämä oikeudet voidaan tiivistää seuraavan laisesti:

- lapsella on oikeus olla oma itsensä ja samanarvoinen kuin muut
- lapsella on oikeus elää turvassa
- lapsella on oikeus oppimiseen ja koulunkäyntiin
- lapsella on oikeus elää ja kasvaa omaan tahtiin
- lapsella on oikeus sanoa mielipiteensä ja vaikuttaa
- lapsella on oikeus tietää ja saada tietoa
- lapsella on oikeus huolenpitoon ja hoitoon
- lapsella on oikeus leikkiin, vapaa- aikaan ja lepoon

(www.pesapuu.fi.)

2.2 Lastensuojelulaki

Lastensuojelulaissa määritellään, että vastuu lapsen hyvinvoinnista on lapsen vanhemmilla ja huoltajilla. Vanhemmat vastaavat lapsen kasvatuksesta ja huolenpidosta. Yhteiskunnan on huolehdittava, että vanhemmat saavat tarvitsemansa avun ja tuen kasvatustehtävässään. Jos vanhemmat eivät kykene huolehtimaan lapsesta on yh-

teiskunnalla velvollisuus huolehtia lapsesta. Laissa puhutaan lapsen oikeudesta erityiseen suojeluun. Lastensuojelun työskentelyn tavoitteena on edistää lapsen kehitystä ja hyvinvointia. Lastensuojelun eri vaiheissa on aina arvioitava miten lapsen etu toteutuu työskentelyssä.

Lastensuojelulaissa puhutaan myös lasta koskevasta huollosta. Tällöin puhutaan siitä miten turvataan lapsen tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi lapsen yksilölliset tekijät huomioiden. Huolto käsitteeseen sisältyvät myönteiset ja läheiset ihmissuhteet, hyvä hoito ja kasvatus sekä lapsen ikä ja kehitystaso huomioiden myös valvonta ja huolenpito.

Huolto edellyttää myös turvallista ja virikkeellistä kasvuympäristöä sekä lapsen toivomuksia vastaavaa koulutusta. Lastensuojelulain mukaan kasvatuksen tulee olla ymmärtäväistä, turvallista ja sisältää hellyyttä. Lasta ei saa kurittaa ruumiillisesti eikä loukata muullakaan tavalla. Lapsen kasvua itsenäisyyteen tulee rohkaista, tukea ja edistää.

(Lastensuojelulaki 417/2007 § 4.)

Lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapselle ottaen huomioon hänen etunsa ja huollon tarpeensa seuraavat asiat:

- 1) tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet;
- 2) mahdollisuus saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaista valvontaa ja huolenpitoa
- 3) taipumuksia ja toivomuksia vastaavan koulutuksen;
- 4) turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden;
- 5) itsenäistymisen ja kasvamisen vastuullisuuteen;
- 6) mahdollisuuden osallistumiseen ja vaikuttamiseen omilla asioillaan; sekä
- 7) kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioimisen

(Lastensuojelulaki 417/2007§ 4).

2.3 Lapsen kuuleminen ja osallisuus lastensuojelussa

Lapsen osallisuutta käsitellään lastensuojelulain neljännessä luvussa. Siinä määritellään lapsen osallisuuden muodoiksi lapsen mielipiteen selvittäminen ja kuuleminen sekä lapsen oikeus käyttää puhevaltaa itse ja oikeus edunvalvojan käyttöön tarvittaessa. Lapsen oikeutta osallistua omien asioiden hoitamiseen on käsitelty myös muussa

lainsäädännössä. Lainsäädännössä on pyritty turvaamaan lapsen oikeus osallisuuteen hyvin vahvasti (Saastamoinen 2010: 65- 66.)

Lapsen ja nuoren osallisuus ja aktiivinen vaikuttaminen hänen omin asioihinsa vahvistaa hänen kasvuaan ehyeksi yksilöksi. Kokemus vaikuttamisen mahdollisuuksista sekä yhteisöön kuulumisesta ovat olennaisia hyvän mielenterveyden rakentumisen kannalta jo varhaisessa vaiheessa. Aikuinen voi stimuloida lasta osallisuuteen virittäytymällä niin ruumiillisesti kuin tunnetasollakin hänen kuulemiseensa.

Osallisuus rakentaa yhteisöllisyyttä, joka vahvistaa lapsen hyvinvointia. Osallisuus on olemukseltaan aina vuorovaikutuksellista. Vuorovaikutus tapahtuu kohtaamisissa, joissa lapsi saa viestejä aikuiselta. Viestien ollessa rohkaisevia ja kiinnostuneita, saa lapsi kokemuksen itsestään tärkeänä ihmisenä. Samalla muodostuu hänen ihmiskäsityksensä siitä, että ihminen on arvokas ja tärkeä. Kunnioittavalla vuorovaikutuksella vahvistetaan lapsen käsitystä hänen minuudestaan. Kunnioitus syntyy ymmärryksestä, ettei pysty tietämään toisen puolesta mikä hänen kannaltaan tilanteessa on tarpeellista. Tunne siitä, että kuuluu hyväksyttynä joukkoon, on tärkeää ihmiselle. Ihmisellä on yhteisöllinen luonne. Hyväksytyksi tulemisen tunne on olennaista lapsen positiivisen itsetunnon kehitykselle. Hyväksytyksi tulemisen tunne syntyy aktiivisessa vuorovaikutuksessa (Nurmi, Rantala 2011: 14- 23.)

Lapsilähtöisyys lastensuojelussa tarkoittaa sitä että työskentely perustuu lapsen tarpeisiin. Lapsen oikeudet nähdään aikuisten velvollisuuksina. Lapsi kohdataan aktiivisena osapuolena, joka osaltaan vaikuttaa tapahtumiin. Lastensuojelun työntekijän tehtävänä on antaa lapselle mahdollisuuksia osallistua sekä opettaa miten hän voivat ilmaista omia mielipiteitään ja käsityksiään. Lapsi nähdään oman elämänsä tarinan keskushenkilönä.

Ammatillinen henkilökunta kohtaa lapsen osallisuuden instituution eri tasoilla. Lapsi voidaan nähdä asianomaisena, kasvatettavana ja autettavana.

Osallisuus ryhmään ja yhteisöön lisää lapsen itsetuntemusta. Yhteisöön kuulumisen kautta hän pystyy hahmottamaan tapojaan toimia, ajatella, tuntea ja kommunikoida ryhmässä. Sitä mukaa kun osallisuus ryhmässä kasvaa lisääntyvät myös ongelmanratkaisutaidot. Lapsen osallisuus hänen omassa elämässään auttaa häntä ymmärtämään hänen oman elämänsä ainutlaatuisuutta.

Osallistumisen tukeminen tarvitsee konkreettisia osallistumismahdollisuuksia. Osallisuuden tavoitteen toteutuminen näkyy työntekijän käyttämissä menetelmissä ja välineissä. Lapsilähtöisyyden tulisi näkyä myös työmenetelmissä. Osallistumishalun vahvistamien edellyttää, että lapsen persoonalliset tarpeet ja toiveet tiedostetaan sekä tuetaan hänen persoonallista kasvua. Onnistunut osallisuus pitää sisällän kokemuksen siitä, että kuuluu johonkin, tulee kuulluksi ja että kykenee vaikuttamaan asioihin.

Lastensuojelussa pyritään turvaamaan lapselle turvallinen lapsuus, hyvä kasvu ja kehitys. Onkin tärkeää että lapsi saa riittävästi tietoa siitä, mitä kulloinkin ollaan tekemässä ja miten se vaikuttaa hänen elämäänsä. Turvallinen kasvu ympäristö, osallistumiskokemusten tarjoaminen, lasten vuorovaikutuksen tukeminen ja aikuisten läsnäolo ovat rakennus elementtejä hyvälle kasvulle ja kehitykselle (Tanskanen, Timonen - Kallio 2010: 6- 118.)

Osallisuus ei ole menetelmiä tai hallinnollisia käytäntöjä, vaan se sisältää käsityksen lapsesta yksilönä, joka on yhteisön jäsen ja toimija. Osallistumisessa lapsille on tärkeää aikuisten kanssa tapahtuva vuorovaikutus. Lasta tulisi kuulla myös silloin, kun hänen tietonsa on ristiriidassa aikuisten tiedon kanssa tai kun aikuiset eivät koe lapsen tietoa yhtä merkittävänä kuin lapsi itse. Lapsen kohtaamisen vaikeutta selitetään lastensuojelun työntekijöiden näkökulmasta monella tavalla. Lapsen edun määrittelemisen, sosiaalityön menetelmien, byrokratian ja lapsen kehitystason koetaan määrittelevän sitä, missä määrin lapsi voi osallistua työskentelyyn. Lapsen osallisuuden kannalta tärkein kriteeri työntekijän suhteen on hänen kykynsä ja mahdollisuutensa kohdata asiakas. Vuorovaikutustilanteessa syntyvä luottamus mahdollistaa lapselle sitoutumisen lastensuojelun työskentelyyn. Jotta työskentely lapsen kanssa tuottaisi todellista tulosta, on tärkeää että lapsi kokee tulleen kuulluksi ja olleensa osallisena. (Bardy 2009:117- 130.)

2.4 Hoidon ja kasvun kriteerit lastenkodissa

Hoidon ja kasvatuksen suhteen lastenkodissa on määritelty omat kriteerit, jotka on jaettu seuraaviin osioihin: lastenkotiin asettuminen, kasvaminen yksikössä, yhteistyö lapsen verkostojen kanssa, sijoituksen päättäminen ja sijoituksen arviointi. Päänmääränä kaikissa osioissa on lapsen edun mukainen hyvä hoito, kasvatusta ja kuntoutusta sekä myönteiset ja läheiset ihmissuhteet.

Lastenkotiin asettumisen tavoite on turvallisuuden ja vuorovaikutuksellisen luottamuksen syntyminen lapsen ja henkilökunnan välille. Tämä saavutetaan sillä, että lastenkodilla on määritelty tapa miten lapsi otetaan vastaan ja toivotetaan tervetulleeksi yhteisöön. Lastenkodissa on myös sovittu miten huoltajat kohdataan, jotta lapsi saa heiltä luvan asettua lastenkotiin. Vanhempien kanssa etsitään työnjakoa jaetussa vanhemmuudessa.

Lastenkodissa kasvamisen suhteen tavoite on, että lapsen yksilölliset tarpeet huomioidaan hoidossa. Vanhemmilta kysytään heidän mielipidettään siitä, mitä hyvä hoito ja kasvatusta heidän mielestään ovat ja miten ne ilmenevät käytännössä. Vanhemmat ja hoitajat tekevät yhdessä lapselle hoito- ja kasvatussuunnitelman. Henkilökunta tiedottaa lapsen kuulumisia aktiivisesti vastuu sosiaalityöntekijälle. Lasta kohdellaan arvostavasti ja häntä autetaan ylläpitämään ja luomaan positiivisia ja läheisiä ihmissuhteita. Hyvään hoitoon kuuluvat myös lapsen arkielämän tarpeista huolehtiminen kuten ruoasta ja vaatetuksesta. Lapsi osallistuu ikänsä mukaisesti omaan arkeensa kuuluvista asioista huolehtimiseen.

Lastenkodin tulee huolehtia siitä, että lapsella on turvallinen olla, asettaa hänelle tarvittaessa rajoja sekä tarjota valvontaa. Rajoitusten tarkoituksena on tukea ja auttaa lasta, ei rankaista. Suhtautuminen lapseen tulee olla myönteistä. Toimimalla yhteistyössä lapsen läheisten ihmisten kanssa sekä hänen verkoston kanssa pyritään turvaamaan lapselle tasapainoinen kehitys. Lastenkoti selvittää yhdessä huoltajien kanssa lapselle läheiset ihmiset ja ihmissuhteiden merkitykset. Lastenkoti huolehtii, auttaa ja tukee lasta koulun käymisessä

(Lastensuojelun keskusliitto ry. 2004:21 -26.)

3 Malmin Lastenkoti

Malmin Lastenkoti on Helsingin kaupungin Sosiaali- ja terveystieteiden alaisuuteen kuuluva lastensuojelu yksikkö. Lastenkoti tarjoaa helsinkiläisille nuorille sijaishuollon palveluna kuntouttavaa hoitoa. Hoito- ja kasvatustyön tavoitteena on löytää nuoren ja perheen vahvuudet ja voimavarat, jotka auttavat häntä kasvamaan ja kehittymään. Hoito- ja kasvatustyön päämääränä on hyvinvoiva, omat voimavaransa hyödyntävä ja tulevaisuuteen suuntautuva lapsi ja nuori.

Malmin lastenkoti koostuu viidestä pienyksiköstä, jotka sijaitsevat enimmäkseen Malmin lähialueilla. Pienyksiköiden nimet ovat Jäkäläpolku, Tilanhoitajankaari, Karviaistie, Kotikaivontie ja Fallpakantie Mellunkylässä. Lastenkodin hallintopalvelut ja johtajan työtilat ovat keskitetty Ala-Malmilla sijaitsevaan erilliseen toimisto tilaan sekä Mellunkylän yksikköön. Jokaisessa pienyksikössä toimii kaksi osastoa, joiden asiakaspaikkaluku on 4 nuorta eli yhdessä pienyksikössä on yhteensä 8 asiakaspaikkaa. Nykyisellään hoitohenkilökunnan mitoitus on 9 hoitajaa + vastaavahoitaja / pienyksikkö. Hoitohenkilökunta vastaa myös kodinhuollollisista tehtävistä. Vastaavahoitaja toimii henkilökunnan lähiesimiehenä ja lastenkodin toiminnasta kokonaisuudessaan vastaa lastenkodin johtaja.

Malmin pienkodeissa asuvalla lapsella voi olla psyykkisiä tai fyysisiä kehitys viivästyksiä tai monivammaisuutta. Kuudella osastolla pystytään huomioimaan liikuntaesteisen lapsen tarpeet.

Lapsen kuntoutus suunnitellaan aina yksilöllisesti hyödyntäen ulkopuolisia asiantuntijoita. Kodinomaisessa kuntouttavassa hoidossa käytetään lastenkodin omien resurssien lisäksi yhteiskunnan tarjoamia palveluja. Lapset osallistuvat pienyksikössä ikätasonsa ja kykyjensä mukaan kodin hoitoon. Näin ollen osallisena arjen askareissa he oppivat eläen ja tehden arjen taitoja ja elämän hallintaa. Pienyksiköissä on säännöllinen päivärytmi ja esim. kotiintuloajat sovitaan lapsikohtaisesti.

Huoltaja vastaa edelleen lapsen asioista yhteistyössä Malmin lastenkodin henkilökunnan kanssa. Lastenkodin henkilökunta tekee yhteistyötä lasten vanhempien ja muiden lapselle tärkeiden ihmisten kanssa. Huoltajat osallistuvat lasta koskeviin neuvotteluihin Malmin lastenkodissa. Huoltajien toivotaan osallistuvan myös lasta koskeviin neuvotteluihin koulussa ja muiden yhteistyötahojen osalta. Lapsen hoitoa ja kasvua arvioidaan säännöllisesti. Hoito- ja kasvatussuunnitelmassa laaditaan yhteistyössä vanhempien kanssa tavoitteet lapsen kasvulle ja kehitykselle. Tavoitteita arvioidaan kuukausittain hoitohenkilökunnan ja lapsen toimesta kuukausiarvioinnissa, jossa kuvataan lapsen elämää kuluneelta kuukaudelta. Kuukausiarvio toimitetaan huoltajille niin, että lapsen oma arvio on vanhempien luettavissa (Helsingin kaupunki Sote Malmin lastenkoti.)

4 Sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiokulttuurinen innostaminen ei ole teoria itsessään vaan erityislaatuinen sosiaalipedagoginen sovellutus. Innostaminen on ammatillista toimintaa, jonka tieteellinen teoria löytyy sosiaalipedagogiikasta (Kurki 2006: 44.)

Sosiokulttuurisessa innostamisessa on kyse ihmisten toiminnasta, jonka tarkoituksena on kehittää ja parantaa heidän omaa hyvinvointiaan ja yhteisöä. Toiminta on tavoitteellista ja voi suuntautua sekä yksilöön tai ryhmään. Sosiokulttuurinen innostaminen perustuu dialogisuuteen ja siihen että ihmiset ovat itse muutoksen ja toiminnan tuottajia (Hämäläinen, Kurki 1997: 196- 230.) Innostamisen toiminnan tavoitteet ovat kolmitahoiset. Toiminnalla on innostajan tavoitteet, toiminnan tavoitteet ja ryhmän eli yhteisön tavoitteet. Lisäksi taustalla on järjestävän tahon, kuten viranomaisen tai organisaation tavoite (Kurki 2006: 47.)

Sosiokulttuurinen innostaminen on yhteistyötä eli yhteisön kehittämistä. Ihmiset osallistuvat ongelman määrittelystä tavoitteiden asettamiseen ja toiminnan suunnitteluun sekä lopputuloksen arviointiin. Ihmisten arki on toiminnan lähtökohtana. Toiminta tapahtuu siellä missä ihmiset ovat, heidän arjessaan.

Sosiokulttuurinen toiminta koostuu pedagogisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisista osioista. Käytännössä toiminta painottuu johonkin niistä. Kulttuurisen puolen tavoitteena on luovuuden ja monipuolisuuden kehittyminen. Sosiaalinen puoli tähtää ryhmän ja yhteisön sosiaaliseen kehittymiseen. Tavoitellaan sellaisia sosiaalisia käytäntöjä, jotka synnyttävät aloitteellisuutta ja osallisuutta. Pedagogisen toiminnan tavoitteena on ihmisen persoonallinen kehittyminen ja asenteiden muuttuminen niin, että ihminen tiedostaa vastuunsa ja että hänen motivoituminen muutoksen suhteen heräisi.

Innostamisen on osallistumista, jota voidaan toteuttaa monella eri tavalla. Toiminnan tulee kuitenkin aina perustua osallistavaan pedagogiikkaan. Kaikki toiminta, joilla ihmiset saadaan vuorovaikutukseen toistensa kanssa, ovat sopivia. Valittujen menetelmien ja ihmisten arjen tulee kuitenkin kohdata niin, että vuorokeskustelu kohtaa yksilön ja heidän tarinansa. Käytettävät innostamisen menetelmät valitaan aina yhteisön mukaan. Olennaista on tuntee yhteisö ennen kuin voi valita toiminta menetelmiä. Sosiaalinen innostaminen sisältää aina sosiaalista aktiviteettia ja ryhmien muodostamista. Innostamisen toiminta on aina suunniteltua ja tavoitteellista toimintaa. Innostamisessa on

kommunikaatiolla horisontaalinen että vertikaalinen kommunikaation ulottuvuus esim. ryhmien välinen ja viranomaisiin suuntautuva kommunikaatio (Ruuskanen, Savolainen, Suonio 2011:43- 56.)

Brasialainen Paulo Freire (1921- 1997), jota pidetään Latinalaisamerikkalaisen innostamisen isänä, piti innostamisessa tärkeimpänä yhteisöllistä, osallistuvaa toimintaa. Toiminnan lähtökohtana oli, että toimintaan osallistuvat ihmiset ovat myös toiminnan kohde. Toiminnan tuli rajoittua tietylle alueelle ja kommunikaatio oli toimintakyvyn parantamisen väline. Tiedostamista pidetään sosiokulttuurisessa innostamisessa sekä tavoitteena että toimintavälineenä. Freirelle sosiokulttuurinen innostaminen oli toimintaa, jonka tarkoitus oli muuttaa ihmisten sosiaalista asemaa ja taloudellista tilannetta.

Toinen sosiokulttuurisen innostamisen puolestapuhuja on Ezequiel Ander-Egg (1930 -). Hän puhuu osallistumisesta keinona, jonka avulla ihmiset pääsevät tekemään päätöksiä heitä koskevissa asioissa, niin yksilö kuin yhteisö tasolla. Osallistuminen mahdollistaa innostamisen. Osallisuus voidaan nähdä innostamisen tavoitteena ja toteutus muotona.

Sosiokulttuurinen innostamisen käsite syntyi Ranskassa toisen maailman sodan jälkeen. Laajemmin käsite levisi 1960 – luvulla, jolloin myös YK:n alainen Unesco otti käsitteen omakseen. Sosiokulttuurinen käsite levisi Euroopassa ensin ranskaa puhuvissa maissa ja Kanadassa sekä Latinalaisessa Amerikassa. Sosiokulttuurisen innostamisen yhteydessä puhutaan sorrettujen vapauttamisesta ja yhteiskunnallisen kriisien ratkaisemisesta. 1970 – luvulla sosiokulttuurinen käsite levisi Espanjaan ja on vakiinnuttanut siellä aseman yliopistojen opetussuunnitelmissa. Innostaminen syntyi vastamaan yhteiskunnassa vallitsevien sosiaalisten epäkohtien ja eriarvoisuuksien tuottamiin haasteisiin. Osallistuminen ja innostaminen ovat kiinteästi yhteydessä toisiinsa. Unesco on määritellyt sosiokulttuurisen innostamisen toimintana, jonka tavoite on synnyttää toimintaa ja osallisuutta yksilön oman kehittymisen suhteen ja lisätä yhteisön hyvinvointia. Yleisesti voidaan puhua osallistumisen tuottamasta muutoksesta.

Innostamista toteutetaan osallistumalla käytännön kokemukseen. Ihmiset osallistuvat toteuttajina prosesseihin eivät toiminnan kohteena. Lähtökohta innostamiselle on tutkimus, jotta tunnetaan ja tiedetään osallistujien nykyinen elämäntilanne ja todellisuus. Ensimmäisenä tulee kartoittaa ympäristön ja ihmisten tila ja mahdolliset ongelmat. Seuraavaksi tulee unelmoida ja luoda järjestelmä jonka puitteissa toimintaa voidaan orga-

nisoida ja resursoida. Käytännössä ryhmää voidaan jakaa pienempiin toimintaryhmiin, jotka työstävät asioita haluamallaan tavalla esim. erilaiset harrasteryhmät.

Todellisten materiaalistien resurssien hallinta on myös järjestettävä. Varsinainen innostamisen prosessi vaatii todellisuuden tuntemisen jälkeen ryhmän ja yksilöiden motivointia, tiedottamista ja toimintaan aktivoimista. Sosiaalisessa innostamisessa arviointi on tärkeässä asemassa. Ryhmän tai yksilön tuottama reflektointi omasta toiminnastaan ja saavutuksista toimii motivaation polttoaineena ja saa osallistujat huomaamaan toiminnastaan koituvat hyödyt. Innostamiseen kuuluu myös palkitseminen ja on tärkeää palkita edistyminen ja saavutettu kehitys

(Hämäläinen, Kurki 1997: 196- 230.)

4.1 Sosiokulttuurinen innostaja ja persoona

Sosiokulttuurisessa innostamisessa ihmiskäsitteen perustana ovat yksilön persoona ja ihmisten vuorovaikutus suhteet. Sosiaalipedagogiikassa ihminen nähdään toimijana, joka toimii kehittyäkseen ja kehittääkseen. Oman persoonan kautta ihminen sitoutuu toimintaan henkilökohtaisesti. Toiminnan tapahtuessa aina yhdessä toisten ihmisten kanssa, tulee yksilöiden tietoisuudesta, unelmista ja tavoitteista yhteisiä. Sosiokulttuurisessa innostamisessa ajatellaan, että ihmisen koko elämä on toimintaa ajattelun ja toiminnan välillä.

Innostamisessa yksilö toimii aina yhteisössä. Ihmistä tarkastellaan kuitenkin persoonana eli yksilönä. Yksilön persoona nähdään yhteistyössä kommunikaationa eli persoonalla on dialoginen olemus. Sosiaalipedagoginen ajattelu pitää yhteisöllisiä vuorovaikutussuhteita sosiaalisen toiminnan perustana

(Ruuskanen, Savolainen, Suonio 2011:43- 56.)

Aikuisen toimiessa vuorovaikutuksessa lapsen kanssa on syytä muistaa, että vuorovaikutus toteutuu sekä sanallisen että sanattoman viestinnän kautta. Aitoon kohtaamiseen ei liity turhia aseman korostamisia tai auktoriteetin korostamista. Vuorovaikutustilanteiden ymmärtämisessä auttaa se, jos muistaa, että ihmisillä on erilaisia sosiaalisia rooleja. Lapsella on koti-, koulu- ja kaveri roolinsa. Ihmiset käyttäytyvät eri lailla eri rooleissaan (Kempainen, Rouvinen- Kempainen 1998: 215.)

Sosiokulttuurisena innostajana toimiminen edellyttää, että on itse innostunut. Innostajan ammatillinen tehtävä on aloittaa sosiaalisia prosesseja, jossa toiminta lähtee ihmisistä itsestään. Innostaminen perustuu ihmisten väliseen vuorovaikutukseen ja sen tavoitteena on vahvistaa yhteisön arvoja. Innostajana toimii esimerkkinä, ryhmänjohtajana ja kasvattajana. Innostajana voi toimia monilla eri sektoreilla, kuten nuoriso-, vanhus- ja vapaaehtoistyössä. Innostaja voi toimia myös yksityisellä sektorilla yritysmaailmassa.

Innostaja toimii yleensä erilaisissa projekteissa ja moniammatillisissa työryhmissä. Innostajana toimimisessa olennaista ovat innostajan omat asenteet, odotukset ja persoonalliset piirteet. Innostajan tulee pystyä luottamaan ryhmänsä jäsenten ongelmanratkaisu taitoihin, heidän persoonallisiin ominaisuuksiin ja kykyyn kehittyä. Hänellä tulee olla hyvät ryhmätyötyöskentely taidot sekä kyky organisoida ihmisiä ja asioita. Innostajana toimiminen edellyttää että kykenee hyväksymään muiden tekemät aloitteet. Innostajana toimiminen vaatii jatkuvaa ammatillista uudistumista ja kehittymistä. Innostajana toimimisen perusasenne on palveluasenne. Innostamisen ollessa moniulotteinen ammatti hyötyy innostaja pedagogisesta ja psykologisesta opinnoista. Innostajan on hyvä hallita myös teknisiä taitoja, kuten ryhmän ohjausta ja luovuuteen ja ilmaisuun liittyviä taitoja. Kaiken innostamisen perusedellytys koulutuksista huolimatta on innostajan henkilökohtainen sitoutuminen asialle

(Kurki 2006: 80- 87.)

4.2 Yhteisöllisyys ja sosiokulttuurinen innostaminen

Jokainen meistä kuuluu yhteisöön. Osaan yhteisöistä liitymme vapaaehtoisesti, kuten sukuun, asuinalueen ja kansalaisuuden tai harrastuksen muodostamaan ryhmään. Instituutionaaliset yhteisöt perustuvat pitkälle elämäntilanteeseen tai johonkin ongelmaan liittyvän asian ympärille, kuten armeija ja pitkäaikaistyöttömien ryhmä. Yhteisöllisyyttä voidaan hyödyntää työvälineenä sosiaalityössä ja tällöin puhutaan yhteisosiaalityöstä. Yhteisöllisessä työssä tärkeitä elementtejä ovat vaikuttaminen ja voimaantuminen sekä osallisuus ryhmä ja yksilö tasolla. Sosiaalityöntekijöiden tehtävänä on rohkaista asiakkaita osallistumaan aktiivisesti prosessiin, eikä toimia ongelman ratkaisijoina.

Yhteisöllisiä työmenetelmiä ei voi määritellä tarkasti, kuten ei sosiokulttuurisen innostamisen menetelmiäkään. Yhteisöllisiä menetelmiä luokitellaan yksilö-, ryhmä-, yhteisö- ja yhteiskuntatason mukaisesti. Ryhmien kanssa toimitaan siellä missä he asuvat ja

vaikuttavat. Samoin kun sosiokulttuurisessa innostamisessa, voivat yhteisöllisissä työmenetelmissä yhdistyä tai olla eri tavoin dialogissa asiakkaan ja ammattilaisen roolit. Ryhmässä jaettu kokemusasiantuntijuus tuottaa näkemyksiä ja tietoa, joita ammattilainen voi

hyödyntää ja joista voi omaksua uutta näkemystä työhön. Avainasemassa on työntekijän kyvykkyys avoimeen ja vastaanottavaan vuorovaikutukseen

(Laine, Hyväri, Vuokila-Oikonen 2010: 32 -35.)

4.3 Sosiokulttuurinen innostaminen käytännössä

Sosiokulttuurisen innostamisen toteuttamisen perustana on, että on tunnettava se todellisuus jossa toiminnan on tarkoitus tapahtua. Todellisuus on tunnettava ennen kuin sitä voi muuttaa. Sosiokulttuurisessa innostamisessa toiminnan lähtökohtana on aina ihmisten osallisuus. Toimintaa eli käytäntöä ohjaa ihmisten toiminta heidän omassa todellisuudessa. Innostaminen on ihmisten liikkeelle saamista heidän omissa yhteisöisään eli ihmiset toimivat yhdessä ryhmässä yhteisen tavoitteen saavuttamiseksi.

Sosiokulttuurisen innostamisen toiminnan tavoitteena on lisätä ryhmään kuuluvien ihmisten tietoa heidän omasta sosiaalisesta todellisuudestaan. Tiedon lähteenä on ihmisten oma sosiaalinen toiminta. Ihmisten tarpeita, tekoja ja ongelmia ei pidä irrottaa niitä ympäröivästä todellisuudesta. Tiedon tuottamisen kannalta on tärkeää, että ihmisten osallisuus toimintaan on aitoa.

Toiminnan suunnittelu tehdään suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Innostamiselle asetetaan yleisteema, joka tarkoittaa toiminnan todellisuuden teoreettista ymmärtämistä. Teemaa on kehitettävä eri osa-alueet huomioiden, jotta se kuvaisi yhteisön ja ryhmän omia piirteitä.

Toiminnan teemaa työstetään yhdessä niiden ihmisten kanssa, jotka osallistuvat toimintaan. Teemaa selvennetään selvittämällä ketkä ovat osallisena toiminnassa, paljonko heitä on ja mitkä ovat heidän elämäntilanteensa? Mitä he tekevät vapaa-aikanaan ja mitä odotuksia heillä on elämänsä suhteen? Seuraavaksi kysytään mitä toiminta koskee? Mikä on se todellisuus, jota ryhmän toivotaan tuottavan näkyväksi? Ryhmä vastaa kysymykseen, miksi innostamista tehdään eli mitkä ovat sen tavoitteet? Viimeiseksi ryhmä selvittää, miten innostamisen prosessi toteutetaan ja minkä avulla

teemaa jatko kehitetään? Tällöin kartoitetaan mm. ryhmällä jo olemassa olevat ja mahdollisesti saatavilla olevat resurssit.

Innostamisen toiminta aloitetaan osallistavan tutkimuksen tekemisellä. Tarkoituksena on selvittää innostamisen kohteena olevan todellisuuden tuntemus. Todellisuuden tuntemuksesta hahmotellaan innostamisen visio. Visio on joka kerta ainutkertainen ja jokaisen ryhmän näköinen. Ryhmän jäsenten toivotaan ajattelevan kriittisesti ympäröivästä todellisuudesta lisäämällä heidän tietoisuutta siitä. Pyrkimyksenä on motivoida heitä muutokseen. Toiminnan tarkoituksena on herättää heissä innostus muutokseen. Innostamisen prosessi on toiminnan ja sen arvioinnin pohjalta nousevan uuden ja paremman toiminnan vuorovaikutusta (Kurki 2006: 88- 98.) Osallistavan tutkimuksen lopputulos kiteytyy sosiokulttuuriseksi tulkinnaksi eli diagnoosiksi. Diagnoosin tekeminen jatkuu läpi innostamisen prosessin. Diagnoosi perustuu tutkimuksessa löydetyille tosiasioille. Löydetyt tosiasiat voidaan jakaa neljään osioon, jotka ovat aikaisempi tilanne, ongelma itse, ennuste ja konteksti.

Innostamisen toiminnan tulisi kehittää ihmisen yksilöllistä vahvuutta ja hänen vuorovaikutustaitoja ryhmässä siten, että toiminnasta muodostuu kaikille yhteinen kokemus. Toiminnan kautta opitaan ryhmätyöskentely taitoja eli opitaan elämään yhdessä toisten kanssa. Ryhmän jäsenet oppivat ratkaisemaan ongelmia yhdessä dialogin avulla. Toiminnan avulla on tarkoitus luoda toimivia ryhmiä ja ryhmäprosesseja (Kurki 2006: 108-121.)

Innostamisen toiminnan käytännön järjestelyjen organisoinnissa on huomioitava monia eri asioita. Ihmisten ollessa keskiössä sosiokulttuurisessa innostamisessa on luonnollista, että ensin kartoitetaan osallistuvat henkilöt. Keitä he ovat ja kuka järjestää ja organisoii toiminnan? Seuraava selvitettävä asia koskee paikkaa. Missä paikassa toiminta toteutetaan? Kolmantena huomioitavana asiana on aika. Milloin toiminta tapahtuu? Neljäntenä asiana tarkastellaan toimintaa itseään eli mitkä ovat niitä erityistoimintoja, jotka palvelevat asetettuja tavoitteita? Viidentenä asiana suunnitellaan miten aktiviteettejä toteutetaan? Mitä menetelmiä hyödynnetään toiminnan toteuttamiseksi? Viimeisenä selvitetään mitä teknisiä menetelmiä ammattilaiset käyttävät toimintansa apuna?

Innostajat ja toiminnassa mukana olevat ihmiset saavat hyödyntää toiminnassa kaikkia olemassa olevia taiteellisia, pedagogisia ja sosiaalisia menetelmiä ja tekniikoita. Innostamisessa käytettyjä menetelmiä ovat erilaiset ryhmäteknikat, kommunikaatioon liitty-

vät tekniikat, taiteen eri muotojen hyödyntäminen ja fyysiset harjoitukset sekä ihmisten hyvinvointia lisäävät harjoitukset.

Arviointi on olennainen osa sosiokulttuurisen innostamisen prosessia. Arviointia tehdään toiminnan aikana sekä toiminnan lopuksi. Arviointi on siis muodoltaan prosessiarviointia ja tuloksiin suuntautuvaa loppuarviointia. Arvioijina toimivat kaikki toimintaan osallistuneet ihmiset. Arvioinnin tavoite on toiminnan jatkuva kehittäminen. Arviointiprosessi sisältää aina seuraavat innostamiselle olennaiset asiat. Mitkä ovat toiminnan tavoitteet, mikä oli lähtötilanne ja mihin on tultu? Miksi ja ketä varten arviota tehdään? Arvioinnin toteutuksen lisäksi on määriteltävä kohde ja käytettävissä olevat resurssit. Informaation kerääminen arvioinnista ja sen työstäminen sekä arvioinnin tulosten analysointi ja tulkinta kuuluvat arviointi prosessiin. Loppuarvioinnin jälkeen ryhmä kokoontuu keskustelemaan tuloksista ja suosittelee jatkotoimenpiteitä (Kurki 2006: 146- 152.)

5 Nuorten ryhmän teeman kehittäminen

Opinnäytetyön aihe oli realistisesti toteutettavissa kehittämistehtävänä Malmin lastenkodissa, koska se oli rajattu koskemaan vain Malmin lastenkotia, eikä kaikkia Helsingin kaupungin sijaishuollon laitoshoidon yksiköitä. Malmin lastenkodin johto puolsi ja suhtautui kannustavasti ryhmän työskentelyyn.

Opinnäytetyö toteutettiin monimuotoisena opinnäytetyönä. Opinnäytetyön tuotteena syntyneen oppaan kohderyhmänä oli Malmin lastenkotiin tulevaisuudessa muuttavat nuoret. Oppaan työstä Malmin lastenkodissa asuvat nuoret, jotka tulevat Malmin lähitöillä sijaitsevista neljästä yksiköstä. Ryhmän koko vaihteli 2-4 nuoreen. Iältään he olivat 13- 15 vuotiaita. Ryhmää kootessa siihen kutsuttiin sekä tyttöjä että poikia. Lopulta ryhmään osallistui pelkästään tyttöjä.

Ryhmä kokoontui Malmin lastenkodin Kotikaivontien yksikön nuorten tilassa. Oppaan taittoa koskevat tapaamiset olivat Helsingin Opetusviraston Nuorten mediapajassa.

Ryhmä kokoontui säännöllisesti kevään ja alkunäköisen 2013 aikana. Tapaamiskertoja oli kaikkiaan 11 kertaa. Tapaamiset ovat olleet n. 2-3 h kerrallaan. Ryhmä työskenteli toiminnallisia menetelmiä käyttäen ja hyödyntäen myös ryhmän sisällä olevia luontaisia vahvuuksia ja mielenkiinnon kohteita. Opinnäytetyön tekijän aikaisempi kokemus nuo-

risotyöstä ja osallisuuden työstämisestä, olivat avainasemassa toiminnallisten menetelmien hyödyntämisessä ja nuorten ryhmään osallistumisessa. Ryhmätyöskentelyyn tarvittavien materiaalien ja tarvikkeiden kustannukset jaettiin Malmin lastenkodin ja opinnäytetyön tekijän kesken. Oppaan julkaisemisesta vastasi Malmin lastenkoti.

5.1 Eettinen tarkastelu

Sosiaalipedagogisen toiminnan tavoite on yksilön elämänlaadun ja itseohjautuvuuden sekä yhteiskunnan hyvinvoinnin parantaminen. Siksi sosiaalipedagogiikan arvot ja päämäärät liittyvät aina jossain määrin käsitteeseen hyvää elämä (Launonen, Puolimatka 1999: 10.)

Sosiaalipedagogiikka rakentuu ajatuksille hyvä elämä, yhteisöllisyys ja sosiaalinen luonne. Näiden mukaan hyvä elämä sisältää eettisiä rakenteita, jotka liittyvät yksilöidentoimintaan yhteisössä. Sosiaalipedagogisen toiminnan tarkoituksena on saada ihmiset tiedostamaan nämä rakenteet toiminnan kautta olemalla itse toimijoina. (Launonen, Puolimatka 1999: 31- 32) Sosiaalipedagogiikassa yhteisö nähdään sekä tukena että sosiaalisena peilinä yksilölle. Yhteisön kautta yksilö voi saada tarvitsemaansa palautetta kehitystarpeistaan ja vahvistusta kasvulleen. Sosiaalipedagogisessa työssä yksilön elämänhallintaan ja kasvuun vaikutetaan yhteisön kautta. (Launonen, Puolimatka 1999:39)

Ryhmän työskentelyllä odotettiin olevan vaikutuksia niin oppaan tekemiseen osallistuville nuorille, kuin opasta myöhemmin käyttäville nuorille. Oppaan koostamiseen osallistuville nuorille työskentelyn toivottiin olevan voimaannuttava kokemus. Työskentelyn aikana he tutkistelisivat omien kokemustensa kautta sitä, mikä heidän mielestään on tärkeää silloin, kun muuttaa asumaan lastenkotiin. Työskentelyssä pyrittiin hyödyntämään nuorten omaa kokemusasiantuntijuutta ja kokemuspääomaa. Työryhmään kuu-

luville nuorille toivottiin muodostuvan kokemus siitä, että heitä kuunnellaan ja että he voivat vaikuttaa asioihin. Tavoitteena oli myös että nuoret kokisivat oppivansa uusia vuorovaikutuksellisia taitoja ja että heidän ryhmätyö valmiudet lisääntyisivät.

Ryhmätyö taitojen kehittymisen myötä kasvavat ryhmän jäsenten sosiaaliset taidot ja sitoutuminen työskentelyyn. Sosiaalipedagoginen työskentely ryhmässä korostaa toimintakeskeistä työskentelyä. Sosiaalipedagogisen ajattelun mukaan yksilö omaksuu ajan kanssa ryhmässä vallitsevia myönteisiä ja positiivisia käyttäytymismalleja. Ryhmässä nuoret samaistuvat toisiinsa ja toimivat luonnollisessa vertaisryhmässä toistensa kanssa. Vuorovaikutus, keskustelut ja yhteistyö ryhmässä toimivat kasvatuksen välineinä (Kempainen, Rouvinen- Kempainen 1998: 29.)

Helsingin Sosiaali- ja terveystieteiden viraston käytäntöjen mukaisesti opinnäytetyölle haettiin tutkimuslupaa viraston ohjeistusta noudattaen. Virastosta saatiin päätös, ettei kyseinen opinnäytetyö tarvitse tutkimuslupaa sen ollessa työn kehittämistehtävä. Itse opinnäytetyössä ei asiakkaiden tunnistetietoja tai asiakastietoja käsitelty laisinkaan. Opinnäytetyön kirjoittaja, joka toimi myös ryhmän innostajana, on työsuhteessa Malmin lastenkodissa ja täten häntä koskee sijaishuollon työntekijöitä koskeva salassapito velvollisuus. Opinnäytetyön kirjoittaja tunsikin etukäteen osan työryhmään osallistuvista nuorista henkilökohtaisesti. Opinnäytetyön kirjoittaja toivoi näiden jo olemassa olevien luottamussuhteiden edistävän ryhmän järjestäytymistä ja työskentelyn alkamista.

5.2 Aiheen raportointi

Opinnäytetyön tavoitteena oli luoda painettu opas vihkonen, jota voitaisiin jakaa Malmin lastenkodin tuleville asiakkaille heidän muuttaessa lastenkodin osastoille.

Opinnäytetyön osalta opinnäytetyön prosessin eteneminen ja teoreettinen tausta kirjoitettiin oppilaitoksen ohjeistuksen mukaisesti. Opinnäytetyön kirjallinen tuotos käsitellään ja esitellään työelämässä oppilaitoksen ohjeistuksen mukaisesti.

Malmin lastenkodin opas nuorelle esitellään henkilöstölle pienkotien työpaikka kokouksessa, johon osallistuu työntekijöitä kaikista yksiköistä. Opasta esitellään myös yksikökohtaisesti työntekijöille. Opinnäytetyön tuotoksen esittely kirjoitettiin muotoon, jossa esitellään ryhmän työskentely ja tulokset sekä arviointi aihepiirteittäin, jotta lukijan on helpompi hahmottaa ryhmän työskentely ja tulokset. Toiminnallisen opinnäytetyön ra-

portti muistuttaa tekstilajina kertomusta, jossa juoni etenee sen mukaan millainen prosessi on ollut. (Vilkkä, Airaksinen, 2003:82 -83).

5.3 Aikataulu

Opinnäytetyön aiheen valinta ja ideointi käynnistyivät tammikuussa 2013. Työnantajan kanssa käytyjen keskustelujen ja viestittelyn jälkeen opinnäytetyön aihe selkiintyi ja ensimmäisen opinnäytetyö seminaarin jälkeen opinnäytetyön aihe oli päätetty. Teoreettisen tiedon kerääminen ja aihepiiriin tutustuminen alkoi. Tutkimuslupaa haettiin helmikuussa-13 ja toisen opinnäytetyöseminaariin kirjoitettu ideapaperi aloitti teoreettisen viitekehyksen pohdinnan. Toiminnallisten harjoitteiden työstäminen ja ryhmän kokoaminen alkoi helmikuussa -13. Ryhmän ensimmäinen tapaaminen oli maaliskuussa -13 ja viimeinen lokakuussa -13. Tälle ajanjaksolle mahtui 11 tapaamista, joista oppaan ulkoasun toteutusta olivat 3 viimeistä kertaa.

6 Nuorten ryhmän työskentely, tulokset ja arviointi

Malmin lastenkodin vastaavat hoitajat ehdottivat 11 mahdollista nuorta mukaan nuorten ryhmään työstämään opasta. Heitä lähestyttiin kirjeellä, jossa esiteltiin ryhmän tarkoitusta ja pyrittiin kuvaamaan ryhmän työskentelyä. Ryhmän innostajana toiminut hoitaja lähestyi nuoria myös yksittäin soittamalla heille. Hän yritti motivoida heitä osallistumaan ryhmään ja sai selville syitä, joita nuoret kertoivat syyksi sille, ettei ryhmään kuuluminen kiinnostanut heitä. Suurempi mielenkiinto ryhmää kohtaa olisi ollut toivottavaa, mutta nuorten henkilökohtaiset elämäntilanteet estivät monen osallistumisen ja aiheuttivat sen, ettei aihe kiinnostanut heitä. Aluksi ryhmään mukaan ilmoittautui neljä nuorta, mutta melkein heti alun jälkeen ryhmään jäi aktiivisesti työskentelemään kolme nuorta.

6.1 Alku aina hankalaa

Ensimmäisellä tapaamiskerralla olivat sekä nuoret että innostajana toiminut hoitaja jännittyneitä, sillä kenelläkään ei ollut tietoa siitä mitä tuleman pitää. Tavallisesti hoitajalla olisi ollut selkeä suunnitelma siitä, että mitä tehdään, missä ja miten? Nuorilla oli selkeästi ennako odotus siitä, että hoitajalla olisi ollut valmis agendan tapaamiseen. Nuoret ilmaisivatkin hämmennystä, kun heiltä kysyttiin että miten he haluavat että ryhmä tapaa, kuinka usein, minä viikonpäivänä ja mihin aikaan? Sopiiko heille, että ta-

paamispaikkana on Kotikaivontien yksikön tila ja että miten ryhmä sopii työskentely tavoista?

Nuoret allekirjoittivat suostumuslomakkeet, että innostaja saa käyttää ryhmän työskentelyä opinnäytetyönsä tekemiseen.

Nuoret ja innostaja kävivät keskustelua ryhmän työskentely tavoista ja siitä mitä ryhmässä on tarkoitus tehdä. Nuoret nimesivät päätavoitteeksi nuorten oppaan tekemisen lastenkotiin muuttavalle nuorelle. Varsinaista sosiokulttuuriseen innostamiseen kuuluvaa nuorten elämäntilanteen ja todellisuuden kartoitusta ja tutkimusta ei ryhmässä tehty, sillä ryhmään kuuluvat nuoret olivat kaikki Malmin lastenkodin asukkaita ja juuri siksi heitä oli pyydetty ryhmään. Lasten elämien viitekehykset olivat innostajan tiedossa, kuten myös heidän todellisuutensa. Ryhmän työskentely suuntautui lastenkodin toiminnan kehittämiseen ja ryhmän jäsenten henkilökohtaisten ominaisuuksien ja taitojen kehittämiseen.

Aluksi nuoret olivat hyvin epävarmoja kertomaan mielipiteitään ja he varmistelivat mo-
neen otteeseen innostajalta, että ovathan he ymmärtäneet oikein ryhmän työskentely tyylin. He eivät olleet kokeneet tällaista työskentelyä aikaisemmin. Innostaja pyrki korostamaan nuorille omaa rooliaan ryhmässä, että hän toimii toiminnan mahdollistajana, jotta nuoret voivat työskennellä haluamallaan tavalla. Ensimmäisellä kerralla oli odotettavissa että nuoria jouduttiin innostamaan ja motivoimaan mukaan toimintaan ja keskusteluun. Ryhmä päätti kokoontua Kotikaivontien yksikön tiloissa ja että he sopivat seuraavan kerran aina kuluvan tapaamisen päätteeksi. Nuoret halusivat, että innostaja muistuttaa heitä ennen tapaamisia ajankohdasta. Nuoret halusivat työstää opasta monipuolisesti toiminnallisia menetelmiä käyttäen.

Innostaja ja nuoret tunsivat toisensa ennalta, joten ryhmän ei tarvinnut käyttää aikaa ryhmäytymiseen ja nuoret ilmaisivat luottamusta ryhmän sisällä jo ensimmäisellä kerralla. Ryhmä tapaamiset loppuivat aina välittömän palkinnon saamiseen eli nuoret saivat toivoa työskentelyn jälkeen jotain herkku syömistä. Yleensä palkinnon nauttimisen yhteydessä juteltiin nuorten kuulumisia ja maailman menosta. Ensimmäisen tapaamisen jälkeen olivat nuoret sekä innostaja innostuneita ryhmän työskentelystä. Ryhmän jäsenet olivat rentoutuneita ja he kokivat helpottavana, että työskentely oli saatu alulle ja kaikille oli muodostunut yhteinen käsitys siitä mitä ryhmässä tehtäisiin ja milloin ja missä ja miten.

Toisen tapaamiskerran aluksi vaihdettiin kuulumisia ja tästä muodostuikin ryhmälle tärkeä alku rituaali. Nuoret ikään kuin lämpenivät keskustelulle ja ryhmälle saadessaan ensin puhua heille tärkeistä, heidän elämäänsä liittyvistä asioista. Tapaamisen aluksi kerrattiin yhdessä mitä ensimmäisellä kerralla oli ryhmässä sovittu ja työstyty. Nuoret saivat mahdollisuuden sanoa mielipiteensä siitä, että oliko heidän ajatuksensa ymmärretty oikein ja samalla he pystyivät täydentämään sekä arvioimaan edellisen kerran työskentelyä. Edellisen tapaamisen sisällön kertaamisesta tuli myös ryhmän tapa aloittaa seuraavan tapaamiskerran toiminta. Innostaja ehdotti nuorille että yhdessä pyrittiin kartoittamaan oppaan mahdollisia aiheita toiminnallisella harjoitteella nimeltään tulevaisuusverstaas. Tulevaisuusverstaas on harjoite, jonka avulla tuotetaan sosiaalisia innovaatioita. Siinä rohkaistaan kaikkia osallistujia osallistumaan tasavertaisina niin, että passiivisuus vaihtuu aktiiviseen osallistumiseen. Tulevaisuusverstaassa on mukana sekä menneisyys että tulevaisuus. Verstaas koostuvat viidestä eri vaiheesta, jotka ovat valmisteluvaihe, ongelmavaihe, ideointivaihe, todentamivaihe ja jatkotyöskentelystä sopiminen

(Anunti, Vesikansa, n.d.)

Nuorten ryhmän tulevaisuusverstaas aiheena oli lastenkodissa asuminen. Aluksi nuoret kirjoittivat isoille papereille esille asioita, jotka heidän mielestään olivat ongelmallisia lastenkodissa asumisessa tai toimivat huonosti. Ideointivaiheessa nuoret kirjoittivat papereille ongelmalliset asiat positiivisiksi ja leikkivät ajatuksella, että heillä olisi valta muuttaa asioita mieleisiksi. Todentamivaiheessa ryhmän jäsenet keskustelivat, arvioivat ja lopulta valitsivat papereille kirjoitetuista asioista nuorten oppaaseen tulevia asioita. Nuoret päättivät että harjoituksessa esille nousseet asiat olivat heistä tärkeitä ja siten kuuluisivat oppaaseen. Näitä asioita olivat kotiintuloajat, käyttövarat, vaatehankinnat, omahoitaja, kotilomat, oma huone, yökkö ja toiminta. Ryhmä sopi, että oppaaseen tulevia asioita voidaan lisätä ja kehittää joka tapaamisen yhteydessä.

6.2 Oma huone – oikeuksia ja velvollisuuksia

Kolmannella tapaamiskerralla ryhmä tarkasteli tulevaisuusverstaas tuotoksia ja päätti työstytyä aihetta oma huone. Innostaja ehdotti oman unelma huoneen tai asunnon pohja piirustuksen tekemistä. Nuoret innostuivat aiheesta ja alkoivat kiireellä suunnittelemaan unelma asuntojensa pohjia. Samalla keskusteltiin siitä, mikä omassa huoneessa on tärkeää ja miksi. Nuoret arvottivat oman huoneen heidän toiseksi tärkeimmäksi asiaksi

puhelimien jälkeen. Nuoret arvelivat oman huoneen olevan tärkeä asia lastenkodissa, koska monelle se on ensimmäinen oma huone. Parhaimpina asioina omasta huoneesta

nuoret nimesivät sen että huone on iso ja että huoneessa saa päättää itse esim. huonekalujen järjestyksen. Nuorten mielestä parasta huoneessa oli sänky. Tärkeitä asioita huoneessa oli myös se, että se on viihtyisä ja että siellä on tuttuja tavaroita. Nuoret arvostivat huoneen tuomaa rauhaa ja yksityisyyttä. Yksityisyys käsitteestä ja sen merkityksestä he kävivät pitkän keskustelun. Nuoret liittivät omaan huoneeseen oikeuden saada olla rauhassa silloin kun niin toivoo. Nuoret kokivat että omasta huoneesta sai nauttia ja että omat tavarat pystyi jättämään huolelta omaan huoneeseen. Omaan huoneeseen liittyi nuorten mielestä velvollisuus huolehtia huoneen siivouksesta. He totesivat puhtaana huoneen olevan mukavampi asua kuin likaisen.

Toiminnan tuloksena nuoret muotoilivat oppaaseen seuraavan tekstin.

Lastenkodissa saat oman huoneen. Oma huone on tärkeä. Oman huoneen saat sisustaa haluamasi näköiseksi. Omassa huoneessa saat säilyttää omia tavaroitasi ja voit tuoda sinne tuttuja esineitäsi. Oma huone on sinun tilasi, jossa saat olla rauhassa. Omassa huoneessa saa olla yksin jos haluaa ja sinun yksityisyyttäsi kunnioitetaan. omasta huoneesta tulee huolehtia siivoamalla ja pitämällä se puhtaana. Puhtaassa huoneessa on viihtyisämpää asua.

Nuoret olivat innostuneita toiminnasta ja aiheesta sen ollessa heille läheinen ja tuttu. He pohtivat omaan huoneeseen liittyviä asioita harkiten ja käyttivät aikaa miettimiseen. He halusivat olla varmoja mielipiteistään ja näkemyksistään. Nuoret kommunikoivat luontevasti keskenään ja oppaaseen tulevan tekstin muotoileminen onnistui heiltä helposti. Nuoret kommunikoivat jo keskenään ilman että innostaja on mukana keskustelussa. Nuoret työskentelivät sujuvasti ryhmässä ja yksitellen auttaen toisiaan esim. pohjapiirustuksen tekemisissä. Ryhmän nauttiessa palkkio herkkuaan sovittiin ryhmän seuraava tapaamiskerta. Ryhmän ilmapiiri oli innostunut ja melkein riehakas.

6.3 Oppaan sisällön muotoilua

Nuorten tapaamiset seuraavilla kahdella kerralla liittyivät oppaaseen tulevien tekstien muotoiluun ja oppaan käyttöajatuksen sekä ulkoasun muotoiluun. Aina tapaamisten aluksi kerrattiin mitä edellisellä kerralla oli tehty. Nuoret miettivät minkä näköinen opas olisi paras ja päätyivät valitsemaan oppaan tulevaksi kooksi A6, koska se tuntui heitä

käytännölliseltä ja helpolta käsitellä. Jotta ryhmän nuoret ymmärtäisivät mistä koosta puhutaan, oli innostaja tuonut esille useita erikokoisia esitteitä. Ryhmä keskusteli oppaan käytöstä ja sen käyttäjästä. Nuorten mielestä oli toimivinta, että käytäntönä olisi, että omahoitaja kävisi oppaan läpi uuden nuoren kanssa. Nuoret miettivät myös sitä, että opas olisi käytössä useamman vuoden ja miten se tulisi huomioida teksteissä. Innostaja ehdotti nuorille, että oppaaseen tulisi kohtia joihin täydennettäisiin käsin kirjoitettavia tietoja. Liian yksityiskohtainen tieto vanhentuu nopeasti. Nuorten mielestä tämä oli toimiva idea ja he halusivat oppaaseen tyhjiä kohtia, joihin kirjoittamalla opas pysyisi ajankohtaisena.

Nuoret suunnittelivat että opas sisältäisi seuraavia sivuja, etukansi ja tervetuloa lastenkotiin sivu, sivu omahoitajasta ja omasta huoneesta sekä jotain säännöistä, kuulemisesta ja osallistumisesta. Syntyi idea sanakirjasta suomi- lastenkoti, jossa selitettäisiin sanastoa, joka nuorten mielestä liittyy nimenomaan lastenkodissa asumiseen. Nuoret innostuivat suuresti sanakirja ideasta ja ryhtyivät kartoittamaan sanoja mitkä voisivat olla mukana sanakirjassa.

Tervetuloa lastenkotiin sivu sai seuraavan muodon.

Tervetuloa asumaan Malmin lastenkotiin! Lastenkodissa on viisi yksikköä: Jäkäläpolku, Viikki/Tilanhoitajankaari, Karviaistie, Kotikaivontie ja Fallpakantie. Sinä asut: _____ . Osoitteesi on: _____ .
Puhelinnumero on: _____ .

Ryhmässä nuoret pohtivat, että mitä kirjoitettaisiin omahoitajasta oppaaseen.

Nuoret keskustelivat, miettivät ja pyrkivät selittämään mitä omahoitaja heidän mielestään on ja mitä hän tekee.

Oppaaseen nuoret muotoilivat asian seuraavasti.

Sinulle on nimetty omahoitaja, joka hoitaa ja huolehtii erityisesti sinun asioistasi. Sinun omahoitajanasasi on: _____ . Omahoitaja viettää aikaa kanssasi esim. käyden ostoksilla tai leffassa. Hän pitää yhteyttä vanhempiisi ja osallistuu sinun neuvotteluihin. Omahoitaja on aikuinen, jolle voit kertoa asioita ja kysyä neuvoa ja apua.

Ryhmä mietti myös mitä kirjoittaa ja sanoa lastenkodissa tarjolla olevasta toiminnasta ja siitä miten nuoret voivat osallistua ja vaikuttaa toiminnan suunnitteluun.

Nuoret keskustelivat omista kokemuksistaan, miten he olivat osallistuneet tarjolla olevaan toimintaan. Sen pohjalta he laativat ensimmäiset versiot sivujen teksteistä, jotka lopullisessa versiossa olivat seuraavat.

Toimintaa! Jokaisessa yksikössä on toimintaa johon voit osallistua! Esim. retkiä-, peli- ja leffailtoja. Lastenkotien yhteinen toiminnallinen ryhmä järjestää myös toimintaa kuten seinäkiipeilyä ja sählykerhon. Voit ehdottaa ja olla mukana järjestämässä mieleistäsi toimintaa varsinkin loma aikoina. Yksiköissä on nuorten käytössä erilaisia pelejä ja laitteita kuten esim. tietokoneita. Uusiin hankintoihin voit olla mukana vaikuttamassa. Osallistumalla vaikutat siihen mitä on ja mitä tehdään

Nuoret työskentelevät ryhmässä rentoutuneesti ja huomioiden toisensa. Tunnelma ryhmässä oli välitön, eivätkä nuoret enää ujostelleet innostajan mukana oloa. Raja hoitajana olemisen ja innostajan toimimisen välillä oli hämärtynyt nuorille.

6.4 Lastensuojelulain puu

Ryhmän kuudennella tapaamiskerralla innostaja toiminut hoitaja toivoi että työstettäisiin lasten kuulemista ja osallisuutta lastenkodissa. Ryhmä pohti omista kokemuksista käsin sitä miten he ovat itse osallistuneet ja miten heitä on kuultu lastenkodin arjessa. Innostaja halusi nuorten ymmärtävän sen, että mihin lastenkodin toiminta perustuu eli lastensuojelulain määrittelemiä asioihin. Ryhmä teki yhdessä toiminnallisen harjoitteen, jossa lastensuojelulaki piirrettiin puuksi isolle paperille ja sen oksat nimettiin eri lain kohtien mukaan. Jokainen oksa ja sillä olevat asiat käytiin läpi keskustelemalla, jonka jälkeen nuoret piirsivät lehtiä ja kirjoittivat niihin sen, miten kunkin oksan lain kohta näkyy lastenkodin arjessa heidän mielestään.

- Oksa, jolla lastensuojelulaki turvasi lapselle tasapainoinen kehityksen ja hyvinvoinnin sekä läheiset ja jatkuvat ihmissuhteet sai lehtiä, joissa luki kotilomat, äiti, isä, veljet ja siskot, isovanhemmat, ystävät, nukkuminen, ruoka, liikunta, vaatteet ja peseytyminen.
- Oksalla, jossa lapselle turvattiin mahdollisuus saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaista valvontaa ja huolenpitoa ilmestyi lehtiä, joissa luki omahoitaja, kotiintuloaika, menoista sopiminen ja lohdutus ja kannustus.

- Oksa, jolla luvattiin lapselle taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus sai lehden jossa luki, että saa valita sen koulun kun itse haluaa tai toivoo.
- Oksa, joka turvasi lapselle turvallisen kasvuympäristön ja ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuden sai lehtiä, joissa luki päivärutiini, paloturvallisuus, oma huone, siisteys, yökkö, ihmiset jotka tuovat turvallisen olon, ei lyödä, potkita tai ei mitään joka satuttaa sekä ei haukuta, juoruta tai puhuta ihmisistä pahaa.
- Oksalla, jolla luvataan turvata lapselle itsenäistyminen ja kasvaminen vastuulliseksi, oli lehtiä joissa luki, että osaa hoitaa asiat itse ja että ei tarvitse aikuisia paljoa.
- Oksa, jolla turvataan lapsen mahdollisuudet osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissa sai lehtiä, joissa luki kuukausiarvio, puhua aikuisille mielipiteensä, tapaa sosiaalityöntekijäänsä, osallistuu toiminnan suunnitteluun sekä osallistuu neuvotteluihin ja kotilomien suunnitteluun.
- Oksa, jolla turvataan lapselle kielellisen, kulttuurisen ja uskonnollisen taustan huomioiminen sai lehtiä joissa luki, että saa uskoa mihin haluaa, tulkin käyttäminen ja oma ruokavalio.

Tämä harjoite oli nuorille hyvin voimaannuttava ja he ymmärsivät että on olemassa laki, joka suojelee heitä ja ohjaa lastenkodin arkea. Heille oli tärkeää ymmärtää että aikuisten toiminta lastensuojelussa perustuu lakiin eikä aikuisten omiin näkemyksiin. Kokeemus oli nuorille niin voimakas, että he halusivat lastensuojelulain mukaan nuorten oppaaseen. Sen lisäksi he muotoilivat tekstiä siitä, miten lasta tulisi kuulla lastenkodissa. Tekstiin tuli myöhemmässä vaiheessa Malmin lastenkodin johtoryhmän ehdotuksesta lisäys, jonka nuoret hyväksyivät, vaikka heillä itsellään ei ollut lisäyksen aiheesta kokemusta. Lisäys tekstiin koski psykologin työskentelyä Malmin lastenkodilla.

Oppaaseen tuli seuraava teksti lasten kuulemisesta.

Lastenkodissa on erilaisia aikuisia. On nuoria ja vanhoja. miehiä ja naisia, vakituisia ja sijaisia. Heidän kaikkien tulee kuunnella sinua ja mielipidettäsi asioidesi hoitamisessa. lastenkodissa on myös psykologi, jolle voi kertoa elämän iloja ja suruja.

Voit osallistua kuukausiarvioinnin tekemiseen ja kertoa oman mielipiteesi kuluneesta kuukaudesta ja siitä mitä sinulle kuuluu ja miten elämä menee. Omahoitajasi kanssa voit keskustella asiasta kuin asiasta.

Jos sinusta tuntuu, ettei sinua kuunnella, niin voit jutella vastaavalle hoitajalle tai soittaa lastenkodin johtajalle: _____

Lastensuojelulaista nuoret muokkasivat seuraavan tekstin.

Lastenkodin toiminta perustuu lastensuojelulakiin. Tiesitkö, että sinulla on oikeus:

- saada ymmärtämystä ja hellyyttä sekä iän ja kehitystason mukaista valvontaa ja huolenpitoa
- tasapainoiseen kehitykseen ja hyvinvointiin, läheisiin ja jatkuviin ihmissuhteisiin
- saada taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus
- itsenäistyä ja kasvaa vastuulliseksi
- osallistua ja vaikuttaa omiin asioihin
- turvalliseen kasvuympäristöön, ruumiillisen sekä henkisen koskemattomuuteen
- kielen, uskonnon ja kulttuurisen taustan huomioimiseen

Voit keskustella omahoitajasi kanssa miten nämä asiat näkyvät sinun elämässäsi.

Keskustelussa lastensuojelulaista ja nuoren kuulemisesta nuoret keskustelivat myös lastenkodin säännöistä ja käytännöistä, jotka liittyivät arkeen ja asumiseen. He halusivat tuoda nämäkin asiat näkyville oppaaseen ja kirjoittivat tekstin, joka tuli samalle sivulle kuin omaa huonetta käsitellyt teksti, koska se nuorten mielestä liittyi asumiseen. Teksti oli seuraava.

Lastenkodissa on sääntöjä ja käytäntöjä, joita tulee noudattaa. Ne on tehty jotta, kaikilla olisi turvallista ja hyvä asua yhdessä.

Viimeisellä kerralla ennen kesälomaa ja rippikoululeiriä ja muita kesän rentoja ryhmä rentoutui katsoen elokuvaa ja nautti herkkuja. Nuoret kertoivat kesäsuunnitelmistaan ja siitä kuinka nopeasti aika oli mennyt ryhmän parissa. Nuoret antoivat positiivista palautetta tapaamisista ja eräs nuori koki ryhmät niin mielekkäänä, että saapui niihin kotilomiltaan. Ryhmän jäsenet olivat kaikki tyytyväisiä jo tehtyyn työskentelyyn. Luottamuksellinen ilmapiiri oli jo niin konkreettinen, että kesälomalle lähdettiin halauksien kera.

6.5 Suomi – lastenkoti sanakirja

Ryhmän ensimmäinen tapaaminen syksyn alussa oli iloinen jälleen näkeminen. Ryhmälle jo tuttuun tapaan ensin vaihdettiin kuulumisia ja kesän aikana tapahtuneita ko-

kemuksia. Ryhmän jäsenet olivat samat kuin keväällä. Aluksi ryhmä kävi läpi jo tehdyn materiaalin muistuttaakseen mieleen, että mitä oli jo tehty ja mitä vielä oli tekemättä. Jäsenet huomasivat että melkein kaikki suunnitellut asiat olivat jo jotenkin työstettyjä. Ainoa asia, jota ryhmä ei vielä ollut kuin aloittanut, oli suomi – lastenkoti sanakirja. Nuorilla oli välittömästi paljon ideoita mitä asioita tai sanoja sanakirjaan tulisi sisällyttää. Kaikki saivat sanoa ehdotuksensa ja innostaja toimi kirjurina. Kun uusia ehdotuksia ei enää tullut, niin aloitti ryhmä sanojen selittämisen. Sanat olivat siis sanoja ja asioita, jotka liittyivät nuorten mielestä lastenkodissa asumiseen.

Sanojen selittäminen ymmärrettävästi ei ollutkaan niin helppoa kuin ryhmän nuoret ensin luulivat ja joku väsähti sohvalle makoilemaan, mutta innostui aina jonkin sanan kohdalla osallistumaan työskentelyyn. Nuoret saivat sanakirjaan sanoja arjesta ja hoitoon liittyviä käsitteitä.

- Kotiintuloaika = kellonaika, jolloin pitää tulla sisälle omalle osastolle.
- Käyttövarat / viikkis = kerran viikossa saat omaan käyttöösi tietyn määrän rahaa. Summa riippuu sinun iästäsi. Sinun viikkis on _____€.
- Vaateostokset = Ostokset tehdään ja suunnitellaan yhdessä omahoitajan kanssa. Jokaiselle nuorelle on varattu tietty summa rahaa vaateostoksiin. Ostokset tehdään kaupungin tilauslomakkeilla, jotka käyvät vain tiettyihin kaappoihin.
- Hiljainen tunti / hilkku = Siesta! Tunnin ajan oleskellaan omassa huoneessa tai kesäisin myös ulkona. Hilkku on rauhoittumista ja sinun omaa aikaasi ilman aikuisia
- Kotiloma / kotiharjoittelu = Aika, jonka olet poissa osastolta perheesi ja sukulaistesi luona. Kouluaikoina kotilomat ovat yleensä viikonloppuisin ja koulujen loma aikoja seuraten.
- Yökkö = Hoitaja, joka valvoo öisin.
- Ruoka- aika = Ruoka tarjotaan aamiaisella, lounaalla, välipalalla, päivällisellä ja iltapalalla. Ruokailuajat ovat säännöllisiä ja sovittuja.
- Toimisto = Aikuisten työhuone. Nuorilta kielletty alue!
- Rapsa / Raportointi = Joka päivä hoitajat kirjoittavat lapsen kuulumiset tietokoneelle. Päiväkirjaukset kootaan kuukausiarvioksi, joka lähetetään kotiin.
- Effic = Tietokoneohjelma, jonne hoitajat kirjaavat päiväkirjaukset.
- Neuvottelu = Sama asia kuin kokous. Jokaisella nuorella on mm. hoito- ja kasvuneuvottelu.
- Hatka = Karkaaminen eli nuori on luvatta poissa osastolta.

- Vastaava hoitaja = Hoitajien pomo
- Hygienia = Tarkoittaa puhtautta. Käytetään kun puhutaan keittiön puhtaudesta ja omasta puhtaudesta.

6.6 Lumoutunut voimalauseista

Ryhmä tapaamisten lähestyessä loppuaan pyysi innostaja nuoria miettimään vielä voimalauseita lastenkotiin muuttavalle nuorelle. Voimalauseet saavat toteuttajansa positii-viselle ja hyvälle mielelle antaen heille voimia arkeen. Kyse on siis lauseesta, joka sanomalla tai ajattelemalla antaa toteuttajalleen voimia ja hyvää mieltä (Kemppinen, Rouvinen- Kemppinen 2000: 24.)

Nuoret innostuivat voimalauseista ja saivat nopeasti kokoon heille mieluisia lauseita. Monet niistä päätyivät oppaan viimeiselle sivulle rohkaisuksi lastenkotiin muuttavalle nuorelle.

- Uskalla olla rohkea!
- Muista, että olet tärkeä, ainutlaatuinen ja huipputyyppi omana itsenäsi!
- Meitä on monta. Et ole yksin!
- Sinulla ja mielipiteilläsi on väliä!
- Älä pelkää käyttää ääntäsi!

Nuorten mielenkiinto alkoi kohdistumaan oppaan ulkonäköön tekstien ollessa jo valmiita.

Tekstejä luettiin ja tarkasteltiin moneen otteeseen. Nuorille tärkeää oli että tekstit kuulostivat ja näyttivät heiltä ja olivat heidän maailmastaan.

Ryhmässä keskusteltiin, että missä ja miten oppaan taitto voitaisiin tehdä ja miten opas julkaistaisiin. Nuoret keskustelivat oppaan mahdollisista väreistä ja kuvista. Ryhmässä oli syntynyt muutama nuorten mielestä onnistunut piirustus, jotka he halusivat mukaan oppaaseen. Nämä olivat asunnon pohjapiirustus sekä lepakko- yökkö hahmo. Ryhmässä otettiin muutama valokuva ja ideana oli, että niistä tehtäisiin oppaan etu- ja takakansi. Nuoret halusivat oppaalle muun nimen kuin opas Malmin lastenkotiin muuttavalle nuorelle, joten he nimesivät oppaan Sinä + Minä = Me. Ryhmän nuorten toiveissa oli että opas olisi värikäs, mutta ei räikeä. Nuoret eivät halunnet varsinkaan mustavalkoista värimaailmaa. Ryhmällä oli mahdollisuus käyttää tietokonetta, mutta heillä ei

ollut käytössään erityisiä taitto-ohjelmia tai osaamista taiton tekemiseen. Innostaja ehdotti nuorille että tutkittaisiin mahdollisuus saada taitto nuorten mediapajalta. Näin päätettiin toimia ja innostaja otti yhteyttä mediapajalle sopien tapaamisen nuorten multimediapajan kanssa.

6.7 Mediapajassa

Nuorten ryhmän kolme viimeistä tapaamista tapahtui opetusviraston nuorten mediapajassa, missä suunniteltiin ja valmistettiin oppaan taitto. Innostaja sopi tapaamisen nuorten multimediapajan väen kanssa ja ensimmäiseen tapaamiseen tulivat kaikki nuorten ryhmän jäsenet. Tapaaminen oli mediapajan toimipaikassa, missä nuorten ryhmää odotti toinen nuorten ryhmä. Mediapajassa työskentelee nuoria, jotka haluavat kokeilla kyseistä alaa ja eivät ole saaneet vielä syystä tai toisesta opiskelupaikkaa.

Malmin lastenkodin nuoret saivat ensin kertoa oppaastaan, siihen liittyvistä ajatuksistaan ja esitellä mitä toivomuksia heillä oli oppaan ulkonäön ja koon sekä kuvituksen että värien suhteen. Nuoret toivoivat että oppaasta tulisi värikäs, mutta hillityllä tavalla. Sivujen ja varsinkin tekstien taustavärien toivottiin olevan vaalea sävyisiä, jotta tekstit näkyisivät hyvin. Malmin lastenkodin ryhmällä oli mukanaan pari piirustusta ja valokuvaa, joita he toivoivat mukaan oppaaseen. Valokuvista he toivoivat etu- ja takakantta. Innostaja tuki ja auttoi nuoria esittelemään ryhmän valmistamat tekstit mediapajan nuorille. Mediapajan ryhmän ohjaaja piti oppaan taiton suunnittelua todella hyvänä ja sopivana työnä heille. Jo ensi kysymällä mediapajan nuorten joukosta löytyi nuoria, jotka halusivat vapaaehtoisesti ryhtyä työskentelemään oppaan taiton parissa.

Malmin lastenkodin nuoret siirtyivät mediapajan ohjaajan kanssa mediakylpylän kahviin, missä heidän joukkoonsa liittyi mediakylpylän johtaja. Nuoret olivat hieman hämillään, kun heille tarjottiin virvokkeita ja pullaa, mutta todella hiljaiseksi he kävivät kun mediakylpylän johtaja ja ohjaaja aloittivat keskustelut oppaan taittamisen kustannuksista ja siitä mitä sen tekeminen tulisi maksamaan. Nuoret löysivät yllättäen itsensä liike-neuvottelusta. Innostajan tukemana ja avulla, nuorten ryhmä neuvotteli taiton hinnasta ja lupasi palata asiaan kysytyään kustannuksista lastenkodin johtajan mielipidettä. Innostaja ja mediapajan ryhmän ohjaaja sopivat olevansa yhteydessä asian tiimoilta.

Kotimatalla Malmin lastenkodin nuoret olivat hiljaisia. Nuorten mielestä mediapajan tarjoama hinta taiton tekemisestä oli tosi kallis, mutta samalla he sanoivat että tuollai-

nen työ varmasti maksaa paljon missä tahansa. Nuoret arvelivat myös, ettei lastenkodilla olisi varaa moiseen kustannukseen. Mieliala nuorten joukossa, joka mediapajaan mennessä oli innostunut ja jopa riehakas, oli nyt apea ja hiljainen. Innostaja lohdutti nuoria ja kannusti miettimään muita vaihtoehtoja oppaan ulkoasun suunnitteluun.

Seuraavaksi innostaja, lastenkodin johtaja ja mediapajan ohjaaja olivat vilkkaassa yhteydessä toisiinsa sähköpostien ja tekstiviestien välityksellä. Lastenkodin edustajana innostaja ilmoitti mediapajan ohjaajalle, ettei lastenkodilla ole pyydettyä summaa käytettävissä oppaan taittoon. Mediapajan ohjaaja ymmärsi asian, mutta hänestä työ olisi todella hyvä oppimiskokemus heidän nuorille, joten hän halusi neuvotella johtajansa kanssa uudestaan hinnasta. Lopputulos oli, että mediakylpylä tuli todella avokätisesti lastenkotia vastaan taiton kustannuksissa ja lastenkoti pystyi tilaamaan taiton tekemisen mediapajalta.

Nuorten ryhmä vieraili vielä kahdesti nuorten mediapajassa katsomassa mitä mediapajan nuoret olivat saaneet aikaiseksi oppaan parissa. He antoivat palautetta tehdystä työstä ja kiitosta siitä, että heidän toiveensa oli huomioitu hyvin taittoa tehdessä. Mediapajan nuorten työhön kuului myös selvittää mahdollinen oppaan painopaikka ja oppaan painamiseen liittyvät painotekniset seikat.

Malmin lastenkodin nuorten poistuessa viimeistä kertaa mediapajasta, mukanaan kopio tulevasta oppaasta, huokui heistä tyytyväisyys ja ylpeys tehdystä työstä. Mediapajan kanssa työskentelystä nuorille jäi vahva kokemus siitä, että heitä kuunneltiin, kohdeltiin arvostavasti ja että heidät otettiin vakavasti. Innostajana oli hienoa nähdä nuoret kertomassa tekemästään oppaasta ja kuinka he kokivat ylpeyttä työstään. Ryhmä tapaamisten vahvistaman ryhmähengen huomasi, kun seurasi nuorten keskinäistä kommunikointia heille vieraassa ympäristössä. Ryhmän nuoret tukivat ja auttoivat toisiaan kohdatessaan heille tuntemattomia asioita ja ihmisiä. Ryhmän työskentelyn päättyessä nuorille luvattiin, että ryhmä kokoontuisi vielä kerran marraskuussa. Luvassa on palkinto nuorille hyvin tehdystä työstä.

7 Arviointi

Ryhmän toimintaa nuoret arvioivat prosessin aikana jokaisen tapaamisen yhteydessä. Tapaamiset alkoivat aina edellisen kerran työskentelyn ja tuloksien kertaamisella, jonka yhteydessä nuoret pystyivät arvioimaan edellisen kerran työskentelyä ja tuloksia. Yleisenä huomiona voi todeta, että ryhmä onnistui sosiaalisessa merkityksessä. Nuoret

viihtyivät ryhmässä ja osallistuivat tapaamisiin ahkerasti, jopa kotilomilta käsin. Ryhmätapaamisten jo loputtua, lähestyi innostaja vielä nuoria pyytäen heitä antamaan kirjallista palautetta ryhmän toiminnasta. Innostaja toimitti nuorille kysymyksiä sähköpostilla ja he vastasivat hänelle kirjallisesti. Kirjallisen palautteen lisäksi innostaja keskusteli jokaisen nuoren kanssa, mikä merkitys ryhmällä oli heille.

Kirjallisessa palautteessa nuoret ilmaisivat asioita, jotka liittyivät oppaaseen, ryhmässä työskentelyyn ja osallisuuteen. Nuorten mielestä opas oli oikein onnistunut ja he tunsivat ylpeyttä valmiista oppaasta. He olivat omasta mielestään tehneet töitä oppaan eteen ja se, että opas valmistui ja painettaisiin, oli heille merkityksellinen asia. ”Mun mielestä tosi hyvä ja sitten se on hyvin tehty!”, ” Oli todella hieno ja oli siistiä nähdä se noin hienona!” ja ” Olihan oppaassa tekemistä. Oli kiva kokemus!”. Nuoret kertoivat viihtyneensä ryhmässä, koska heillä oli tunne että heistä välitettiin. Tämä tuli heidän mielestään esille alku keskusteluissa, joissa yleinen keskustelun aihe oli kuulumiset ja ryhmän jäsenille tapahtuneet asiat. ”No, et niin kuin toisia kiinnostaa kuulla mitä sulle kuuluu!”.

Nuoret arvioivat ryhmään kuulumistaan, että se oli ollut kivaa ja hauskaa ja aika mielenkiintoista. Kaikki osallistuneet nuoret arvioivat että heitä oli kuunneltu ryhmässä. Nuoret kertoivat myös kokeneensa että he saivat vaikuttaa ja että he saivat esille mielipiteitään.

Ryhmätyöskentelyssä nuoret pitivät siitä, että ryhmä tapaamisissa oli sekä keskustelua ja tekemistä. Nuorten mielestä he olivat myös oppineet jotain uutta toiminnallisten menetelmien myötä. ”Hyviä oli kun me nuoret tiedämme enemmän noista ja sai vaikuttaa!”.

Nuoret kertoivat oppineensa miten opasta tehdään, uusia sanoja ja asioita ja sen että missä mediakylpylä on ja mitä siellä tehdään.” Oli hienoa että mediakylpylän nuoret sai tehdä ulkoasun toiveidemme mukaisesti!”.

Nuoret arvioivat myös halukkuuttaan osallistua vaikuttamiseen tulevaisuudessa. Kaikki ryhmän jäsenet ilmaisivat halukkuutta olla mukana vaikuttamassa. ”Joo, mm. nuorten foorumiin uudelleen ensi vuonna ja muihinkin missä saa vaikuttaa!”. Nuorilta kysyttiin, että mitä mieltä he olisivat ryhmästä Malmin lastenkodilla, jossa nuoret saisivat käsitellä lastenkodissa asumiseen liittyviä asioita. Nuoret suhtautuivat positiivisesti ajatukseen ja halusivat olla mukana ryhmässä, jos sellainen perustettaisiin. ”Kyllä, voisin olla mukana sellaisessa. Se on tärkeitä!”.

Nuorten ryhmässä toiminta suunniteltiin yhdessä nuorten kanssa. He asettivat työskentelylle tavoitteita ja aikataulun. Työskentely eteni ryhmän ehdoilla. Innostaja tarjosi ryhmälle uutta tietoa ja motivoi heitä rohkeasti osallistumaan. Toiminnallisten harjoitusten tarjotessa aktiivista ja osallistavaa tapaa käsitellä asioita, olivat ne nuorten mielestä onnistuneita. Innostajan näkökulmasta ryhmän onnistumisen kannalta tärkeintä oli ylläpitää nuorten motivaatiota ja innostumista tapaamisiin. Innostajana toiminut hoitaja huomasi myös henkilökohtaisesti että sosiokulttuurinen innostaminen edellyttää, että on itse innostunut. Nuoret työskentelivät omista lähtökohdistaan, lastenkodissa asumisen ollessa heitä yhdistävä kokemus. Ryhmän toiminta käsitteli heidän elämänsä ja arkeaan. Kohdatessaan asioita, jotka ovat osa heidän arkeaan, he löysivät niille uusia merkityksiä tai ainakin ymmärsivät paremmin sen, mihin arkeen kuuluvat asiat perustuvat. Nuoret huomasivat tietävänsä ja hallitsevansa hyvin paljon asioita, jotka liittyvät lastenkodissa asumiseen kun he hyödynsivät omia kokemuksiaan ja arjen asiantuntijuutta. Nuoret eivät ajatelleet kokemuksiaan tietopääomana ja olivat mielissään kun huomasivat hallitsevansa asioita luonnostaan.

Oppaalla oli monia tavoitteita. Sen toivottiin helpottavan tulevien nuorten asettumista lastenkotiin ja auttavan heitä siirtymä vaiheessa ymmärtämään lastenkodin arkea. Se, toteutuuko tämä tavoite, jää nähtäväksi tulevaisuudessa. Sen sijaan ryhmään kuuluville nuorille työskentely ryhmässä kohensi heidän itsetuntoaan ja kasvatti tietoa ja taitoja osallistua ja vaikuttaa. Nuorten ryhmätyöskentely taidot vahvistuivat ja heidän uskonsa siihen, että he voivat olla vaikuttajia tulevaisuudessa lujittui. Nuorten kommunikaatio innostajana toimineen hoitajan kanssa oli välitöntä ja on ryhmän ulkopuolella lisännyt nuoren ja hoitajan keskinäistä viestintää ja luottamusta.

Sosiokulttuurinen innostaminen ryhmän toimivuuden näkökulmasta ei edellyttänyt suurta lisä resursointia Malmin lastenkodin puolelta. Kokoontumispaikka oli yhden lastenkodin yhteydessä. Varsinaisesti mitään suurempia materiaaleja ei työskentelyssä käytetty ja tapaamisten yhteydessä olleet herkkupalkinnot olivat ainoat kustannus erät mitä ryhmän toiminnasta aiheutui. Lisä kustannuksia lastenkodille koitui oppaan taiton tekemisestä ja painamisesta. Ainoa resurssi mitä olisi toivonut voivansa lisätä, oli aika. Nuorista näki, että he viihtyivät aikuisen seurassa ilman tarkkaa agenda ja yhdessä-oloa olisi mielellään tarjonnut heille lisää. Malmin lastenkodin johto suhtautui koko ajan myönteisesti ryhmän toimintaan mahdollistaen ryhmän tapaamisia ja toimintaa.

8 Pohdinta

Opinnäytetyössä tarkasteltiin mitä nuorten toiminta ryhmässä tapahtui, kun ryhmän toiminta perustui sosiokulttuuriseen innostamiseen. Ryhmän tarkoitus oli suunnitella Malmin lastenkotiin muuttavalle nuorelle opas lastenkodin arkeen. Nuoret asettivat ryhmälle ja toiminnalle tavoitteita omasta arjestaan ja elämästään käsin. Sosiokulttuurisen innostamisen edellytys on toiminta, joka tapahtuu siellä missä toiminnassa mukana olevat ihmiset elävät. Innostamien tapahtuu arjessa hyödyntäen ihmisten kokemus asiantuntijuutta.

Sosiokulttuurinen innostaminen tarjoaa hyvän alustan kehittää nuorten osallisuutta ja vaikuttavuutta lastensuojelussa. Nuoret huomaavat omaavansa tietoa, joka on arvokasta ja samalla he saavat kokemuksen siitä, että he ovat arvokkaita. Toiminnallisten harjoitusten käyttäminen ryhmätoiminnassa lisää luonnostaan nuorten osallistumista toimintaan ja kasvattaa heidän käsitystä siitä, mitä vaikuttaminen ja osallisuus voivat tarkoittaa.

Lastensuojelun ollessa lakisääteistä yhteiskunnan tuottamaa palvelua, sitä määrittelee ja kontroloi suuri määrä asetuksia ja käytäntöjä. Perinteisesti ajatellaan, että lapsen etu sijaishuollossa turvataan parhaiten varmistamalla hänen asioidensa hoitaminen viranomaismaisesti ja tällöin lapsi tulee kohdeksi työn kohteena. Lastensuojelu hyötyisi lapsen äänen kuulemisesta ja hänen arjen näkyväksi tekemisestä. Kukaan lastensuojelun ammattilainen ei todellisuudessa tiedä, mitä lastenkodissa asuminen tarkoittaa ja miltä se tuntuu, jos ei ole sitä itse kokenut. Osallisuus ja vaikuttaminen eivät vaadi lisää resursseja, vaan kysymys on oikeastaan työntekijöiden asenteesta, miten lapsi kohdataan ja nähdään. Aidon kuuntelemisen ja kohtaamisen merkitystä lastensuojelutyössä ei voi liioitella.

Lapsen kehitys ja kasvaminen hyvään elämään ja aikuisuuteen, aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi edellyttää että lapsella on taitoa osallistua ja vaikuttaa. Paljon puhutaan siitä, että nuorisoa ei yhteiskunnallinen vaikuttaminen kiinnosta. On aikuisten tehtävä huolehtia siitä, että nuoret saavat mahdollisuuksia vaikuttaa ja kasvaa osallisuuteen. Mitä ei ole pienenä oppinut, sitä ei voi isona hallita.

Lastensuojelun työntekijänä uskon, että sosiokulttuuriseen innostamiseen perustuva toiminta, missä lapsi hyödyntää omia kokemuksiaan ja vertaisten kokemuksia, on lapselle voimaannuttava kokemus. Sosiokulttuuriseen innostamiseen kuuluva, tasavertaisena ryhmän jäsenenä toisensa kohtaaminen, voi olla niin lapselle kuin aikuiselle avaava kokemus. Sosiokulttuurinen innostaminen on vuorovaikutuksellista eli osallistuksessaan saa aina jotain takaisin. Kokemusasiantuntijuus ja vertaistuki ovat tärkeitä elementtejä sosiokulttuurisessa toiminnassa.

Jos halutaan lisätä nuorten näkyvyyttä yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa ja asioiden hoitamisessa, tulee meidän aikuisten muuttaa omaa toimintaamme, jotta nuoret saavat mahdollisuuden kasvaa osallisuuteen ja näkyä yhteiskunnan jäseninä.

Lähteet

Anunti, Päivi – Vesikansa Sari n. d. Ohjeita tulevaisuusverstaiden pitämiseen. Verkkodokumentti.www.hel.fi/wps/wcm/connect/.../tulevaisuusverstasohje.doc. Luettu 18.10.2013

Bardy, Marjatta (toim.) 2009. Lastensuojelun ytimessä. Yliopistopaino.

Helsingin kaupunki Sote Malmin lastenkoti 2013. Kasvatusvastuumalli käsikirja.

Hämäläinen, Juha - Kurki Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. WSOY.

Kemppinen, Pertti - Rouvinen-Kemppinen, Katriina 1998. Vuorovaikutuksen aarrearkku Vinkkejä Kasvattajille. Kannustusvalmennus P. & K. Oy.

Kemppinen, Pertti - Rouvinen-Kemppinen, Katriina 2000. Luovuuden kukoistus. Kannustusvalmennus P. & K. OY.

Kurki, Leena 2006. Sosiokulttuurinen innostaminen. Vastapaino.

Laine, Terhi - Hyväri, Susanna - Vuokila- Oikkonen, Päivi (toim.) 2010. Syrjäytymistä vastaan sosiaali- ja terveysalalla. Tammi.

Lapsen oikeuksien julistus. Unicef. Verkkodokumentti. www.unicef.fi. Luettu 18.10.2013.

Lastensuojelulaki 417/2007 § 4.

Lastensuojelulain tiivistelmä. Pesäpuu ry. Verkkodokumentti. www.pesapuu.fi. Luettu 18.10.2013.

Launonen, Leevi - Puolimatka, Tapio 1999. Sosiaalipedagogiikan ihmiskäsitykset ja etiikka. Kuopion yliopiston painatuskeskus.

Nurmi, Suvielise - Rantala, Kaisa 2011. Näyn & Kuulun Lapsen etu ja osallisuus. LK-kirjat.

Ruuskanen, Petri - Savolainen, Katri - Suonio Mari (toim.) 2011. Toivo Sosiaalisessa Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä. UNIpress.

Saastamoinen, Kati 2010. Lapsen asema sijaishuollossa. Edita.

Tanskanen, Ilona - Timonen-Kallio, Eeva 2010. Lasten ja nuorten osallisuuden tukeminen lastensuojelutyössä. Tampereen yliopistopaino.

Valtakunnalliset sijaishuollon laatukriteerit 2004. Sijaishuollon neuvottelukunnan julkaisu: Lastensuojelun keskusliitto ry. Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilkkä, Hanna - Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi.

Lupa suostumuslomake

Olen mukana Malmin pienkotien nuorten ryhmässä, joka suunnittelee ja toteuttaa opaslehtistä pienkoteihin muuttavalle nuorelle kevään ja kesän 2013 aikana.

Annan luvan XXXX XXXXXX, joka toimii ryhmän vetäjänä, kerätä tietoa ja palautetta ryhmän toiminnasta ja siitä, miten ryhmä työskentelee ja työstää oppaaseen tulevaa materiaalia toiminnallisilla menetelmillä. Hän saa käyttää keräämäänsä tietoa ja palautetta opinnäytetyössään.

Minun henkilökohtaisia asiakas tietojani ja tunniste tietojani ei saa käyttää opinnäytetyössä.

Helsingissä ____/____.2013

_____

”Malmin pienkotien opas nuorelle” – ryhmän esittely kirje

Hei!

Tervetuloa mukaan nuorten ryhmään, jonka tarkoituksena on suunnitella ja toteuttaa opas taloon muuttavalle nuorelle. Opas koostuu ja käsittelee erilaisia asioita mitä pienkodeissa asuvan nuoren elämään ja arkeen kuuluu. Sinä ja muut ryhmän nuoret tulette määrittelemään mitä oppaaseen kirjoitetaan ja miltä se tulee näyttämään. Sinun omat kokemukset ja näkemykset lastenkotiin muuttamisesta ja siellä asumisesta ovat tärkeitä ja arvokkaita. Olet asiantuntija ja olemalla mukana ryhmässä voit olla mukana luomassa jotain uutta, joka voi helpottaa uuden nuoren muuttoa pienkodeille.

Ryhmä työskentelee Malmin pienkotien XXXXXXXXXXXXX yksikössä sijaitsevassa nuorten tilassa. Osoite on XXXXXX XX XX ja puhelin numero on XXXXXXXXXXXXn numero XXX XXXXXXXX.

Ryhmän vetäjänä toimii XXXX XXXXX, joka työskentelee samalla opinnäytetyötään Metropolia ammattikorkeakouluun. Opinnäytetyön aiheena on ”Malmin pienkotien opas nuorelle”.

Sinulta pyydetään erillinen lupa siihen, että ryhmän työskentelystä kerättävää tietoa ja palautetta saa käyttää opinnäytetyöhön. Sinun henkilökohtaisia tietoja ei käytetä opinnäytetyössä.

Ryhmän työskentelystä on vaikea kertoa etukäteen tarkkaan, sillä ryhmä tulee toimimaan ja työskentelemään siten kuin nuoret ja vetäjä yhdessä sopivat. Mietimme siis ensimmäisellä tapaamiskerralla yhdessä että mitä, missä, miksi ja miten? Ryhmällä ei tule olemaan valmista pohjaan, johon vain täydennämme tietoja, vaan luomme nuorten oppaan alusta asti itse.

Aloitamme torstai- iltana, mutta tapaamispäivä voi vaihdella nuorten toiveiden mukaan. Ryhmä tulee työskentelemään toiminnallisilla menetelmillä mikä tarkoittaa sitä, että emme vain istu paikallamme ja keskustele, vaan liikumme ja teemme erilaisia harjoituksia matkalla valmiiseen oppaaseen. Piirtäminen ja valokuvaus tulevat olemaan eräitä työskentelytapojamme. Oppaan ulkoasun suunnittelu vie ryhmän luultavammin vierailulle mediapajaan.

Ryhmän on tarkoitus kokoontua loppu kevään ja alkukesän aikana 2013.

Emme tule ainoastaan työskentelemään vaan muistamme myös huolehtia ryhmän viihtyvyydestä tehden välillä jotain muuta.

Kiitos että olet halukas tulemaan mukaan! Näemme torstaina Kotikaivontielle!

T: XXXX XXXXXX

Palaute nuorten ryhmän toiminnasta:

Mitä mieltä olet valmistuneesta oppaasta?

Millaista mielestäsi oli osallistua ryhmään?

Mitä mieltä olit toiminnallisista menetelmistä joita käytettiin ryhmän työskentelyssä? (mm. tulevaisuus verstaas, oman huoneen pohja, lastensuojelu puu)

Opitko mitään työskennellessäsi ryhmässä?

Kuunneltiin sinua ryhmässä?

Saitko esille mielipiteitäsi?

Pystyitkö vaikuttamaan asioihin?

Oliko mielestäsi tärkeää että ryhmässä puhuttiin muutakin (esim. kuulumisia) kuin oppaan aiheista?

Aiotko tulevaisuudessa osallistua uudestaan vaikuttamiseen?

Voisiko sinun mielestä Malmin lastenkodilla olla olemassa nuorten ryhmä jossa nuoret saisivat käsitellä lastenkodissa asumiseen liittyviä asioita?

Sana vapaa! Mitä terveisiä haluat kertoa aikuisille?

SINÄ + MINÄ = ME

TERVETULOAA ASUMAAN MALMIN LASTENKOTIIN!

Lastenkodissa on 5 yksikköä:

Jäkäläpolku
Viikki/ Tilanhoitajankaari
Karviaistie
Kotikaivontie
Fallpakantie

Sinä asut:

Osoitteesi on:

Puhelinnumero on:

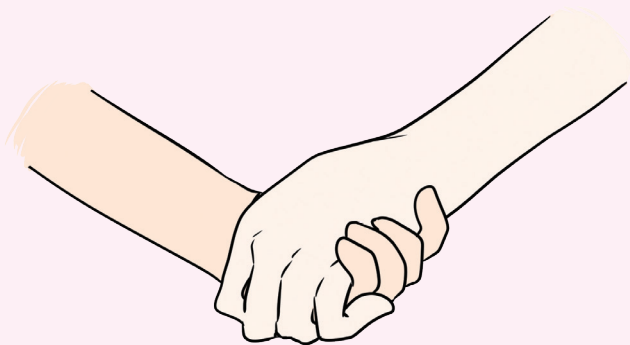

Sinulle on nimetty omahoitaja, joka hoitaa ja huolehtii erityisesti sinun asioistasi.

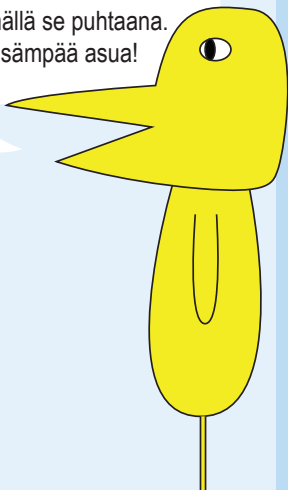
Sinun omahoitajanasi on:

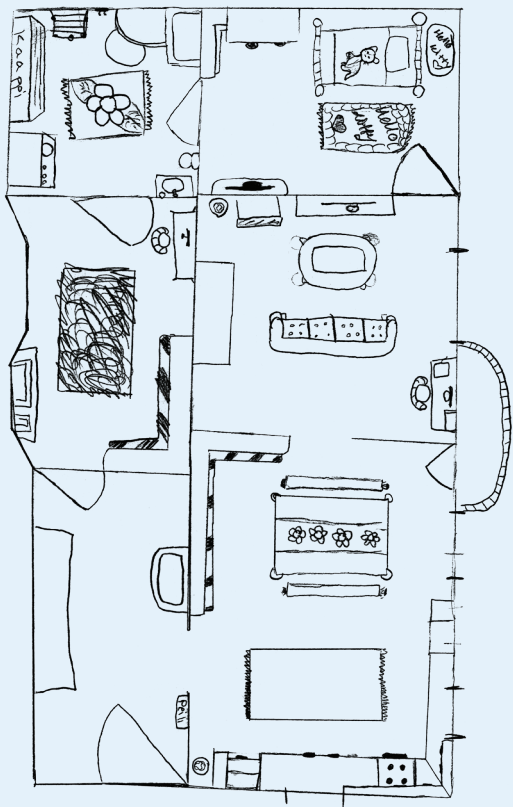
Omahoitaja viettää aikaa kanssasi esim. käyden ostoksilla tai leffassa. Hän pitää yhteyttä vanhempiisi ja osallistuu sinun neuvotteluihin. Omahoitaja on aikuinen, jolle voit kertoa asioita ja kysyä neuvoa ja apua.

Lastenkodissa saat oman huoneen. Oma huone on tärkeä. Oman huoneen saat sisustaa haluamasi näköiseksi. Omassa huoneessa saat säilyttää omia tavaroitasi ja voit tuoda sinne tuttuja esineitäsi. Oma huone on sinun tilasi, jossa saat olla rauhassa. Omassa huoneessa saa olla yksin jos haluaa ja sinun yksityisyyttäsi kunnioitetaan. Omasta huoneesta tulee huolehtia siivoamalla ja pitämällä se puhtaana. Puhtaassa huoneessa on viihtyisämpää asua!

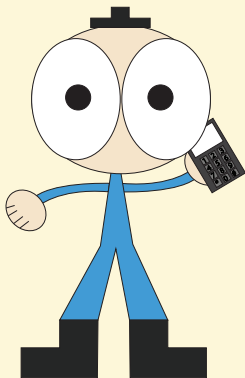
Lastenkodissa on sääntöjä ja käytäntöjä, joita tulee noudattaa. Ne on tehty jotta, kaikilla olisi turvallista ja hyvä asua yhdessä.

Lastenkodissa on erilaisia aikuisia. On nuoria ja vanhoja, miehiä ja naisia, vakituksia ja sijaisia. Heidän kaikkien tulee kuunnella sinua ja mielipiteitäsi asioidesi hoitamisessa. Lastenkodissa on myös psykologi jolle voi kertoa elämän iloja ja suruja.

Voit osallistua kuukausi arvioinnin tekemiseen ja kertoa oman mielipiteesi kuluneesta kuukaudesta ja siitä mitä sinulle kuuluu ja miten elämä menee. Omahoitajasi kanssa voit keskustella asiasta kuin asiasta.

Jos sinusta tuntuu ettei sinua kuunnella niin voit jutella vastaavalle hoitajalle tai soittaa lastenkodin johtajalle:

LASTENKODIN TOIMINTA PERUSTUU LASTENSUOJELULAKIIN.

Tiesitkö, että sinulla on oikeus:

- saada ymmärrystä, hellyyttä, iän ja kehitystason mukaista valvontaa ja huolenpitoa
- tasapainoiseen kehitykseen, hyvinvointiin, läheisiin ja jatkuviin ihmissuhteisiin
  - saada taipumuksia ja toivomuksia vastaava koulutus
    - itsenäistyä ja kasvaa vastuulliseksi
    - osallistua ja vaikuttaa omiin asioihin
- turvalliseen kasvuympäristöön, ruumiilliseen ja henkiseen koskemattomuuteen
  - kielen, uskonnon ja kulttuurisen taustan huomioimiseen

Voit keskustella omahoitajasi kanssa miten nämä asiat näkyvät sinun elämässäsi.

SUOMI - LASTENKOTI

SANAKIRJA:

Kotiintuloaika = Kellonaika, jolloin pitää tulla sisälle omalle osastolle.

Käyttövarat/ viikkis = Kerran viikossa saat omaan käyttöösi tietyn määrän rahaa. Summa riippuu sinun iästäsi. Sinun viikkis on _____ €.

Vaateostokset = Ostokset tehdään ja suunnitellaan yhdessä omahoitajan kanssa. Jokaiselle nuorelle on varattu tietty summa rahaa vaateostoksiin. Ostokset tehdään kaupungin tilauslomakkeilla, jotka käyvät vain tiettyihin kaappoihin.

Hiljainen tunti / Hilkku = Siesta! Tunnin ajan oleskellaan omassa huoneessa tai kesäisin myös ulkona. Hilkku on rauhoittumista ja sinun omaa aikaasi ilman aikuisia.

Kotiloma / kotiharjoittelu = Aika, jonka olet poissa osastolta perheesi ja sukulaistesi luona. Kouluaikoina kotilomat ovat yleensä viikonloppuisin ja koulun lomakokoja seuraten.

Yökkö = Hoitaja, joka valvoo öisin.

Ruoka-aika = Ruoka tarjotaan aamiaisella, lounaalla, välipalalla, päivällisellä ja iltapalalla. Ruokailuajat ovat säännöllisiä ja sovittuja.

Toimisto = Aikuisten työhuone. Nuorilta kielletty alue!

Rapsa/ Raportointi = Joka päivä hoitajat kirjoittavat lapsen kuulumiset tietokoneelle. Päiväkirjaukset kootaan kuukausi arvioinniksi, joka lähetetään kotiin.

Effica = Tietokoneohjelma, jonne hoitajat kirjaavat päiväkirjaukset.

Neuvottelu = Sama asia kuin kokous. Jokaisella nuorella on mm. hoito- ja kasvuneuvottelu.

Hatka = Karkaaminen eli nuori on luvatta poissa osastolta.

Vastaava hoitaja = Hoitajien pomo

Hygienia = Tarkoittaa puhtautta. Käytetään kun puhutaan keittiön puhtaudesta ja omasta puhtaudesta.

Toimintaa!!!

Jokaisessa yksikössä on toimintaa johon voit osallistua!! Esim. retkiä ja peli ja leffailtoja.

Lastenkotien yhteinen toiminnallinen ryhmä järjestää myös toimintaa kuten seinäkiipeilyä ja sählykerhon. Voit ehdottaa ja olla mukana järjestämässä mieleistäsi toimintaa varsinkin loma aikoina.

Yksiköissä on nuorten käytössä erilaisia pelejä ja laitteita kuten esim. tietokoneita. Uusiin hankintoihin voit olla mukana vaikuttamassa.

Osallistumalla vaikutat siihen mitä on ja mitä tehdään!

USKALLA OLLA ROHKEAI

MUISTA ETTÄ OLET TÄRKEÄ,
AINUTLAATUINEN
JA HUIPPUTYYPPI OMANA
ITSENÄSI!

MEITÄ ON MONTA. ET OLE YKSIN!

SINULLA JA MIELIPITEILLÄSI ON
VÄLIÄ!

ÄLÄ PELKÄÄ KÄYTTÄÄ ÄÄNTÄSI!!

TEKIJÄT: NINNU, KRISTA, MILLA JA ULLA
ULKOASU: MEDIAKYLPYLÄ HEIDI ELOKOSKI, SEBASTIAN VESALA, NIKO MARTIN